

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

**Sylvie Houdková**

**Porovnání alternativních forem soužití v České republice a ve Francii**

*Diplomová práce*

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Vít Lederer, Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum odevzdání práce (uzavření rukopisu): 13.03.2024

Tímto prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Porovnání alternativních forem soužití v České republice a ve Francii“ vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 155 452 znaků včetně mezer.

.....

Sylvie Houdková

V Praze dne 13.03.2024

## **Poděkování**

Ráda bych touto cestou poděkovala panu JUDr. Vítu Ledererovi, Ph.D. za poskytování cenných rad a podnětných připomínek v průběhu realizace mé diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala Univerzitě Karlově za umožnění vycestování do Francie v rámci programu Erasmus+, který mě obohatil nejen v osobní, ale i profesní rovině, a díky kterému jsem získala odborné podklady pro svou diplomovou práci.

## Obsah

Úvod .....	1
1 Francouzská právní úprava.....	4
2 PACS.....	5
2.1 Smluvní charakter PACS .....	6
2.2 Konkrétní ustanovení vztahující se k PACS.....	7
2.2.1 Zletilost smluvních stran .....	8
2.2.2 Pohlaví smluvních stran .....	9
2.2.3 Obsah závazku smluvních stran .....	9
2.2.4 Zákonné překážky PACS .....	9
2.3 Vznik PACS.....	10
2.3.1 Přípravná fáze .....	10
2.3.2 Slavnostní fáze.....	13
2.3.3 Fáze zveřejnění .....	15
2.4 Právní následky vzniku PACS – práva a povinnosti partnerů .....	15
2.4.1 Vzájemná materiální pomoc a osobní podpora .....	15
2.4.2 Povinnost společného života .....	16
2.4.3 Příbuzenství, rodičovská odpovědnost a vyživovací povinnost .....	16
2.4.4 Osvojení.....	18
2.4.5 Právní následky v oblasti práva sociálního zabezpečení .....	19
2.4.6 Právní následky v oblasti pracovního práva .....	20

2.4.7	Právní následky v oblasti daňového práva .....	20
2.5	Zánik PACS .....	21
2.5.1	Smrt .....	21
2.5.2	Jednostranné či společné prohlášení.....	22
2.5.3	Uzavření manželství .....	23
2.6	Právní následky zániku PACS .....	23
2.7	Vývoj počtu uzavřených PACS .....	25
2.7.1	Vývoj od roku 1999 do roku 2022 .....	26
2.7.2	Porovnání vývoje mezi páry homosexuálními a heterosexuálními .....	27
2.7.3	Porovnávání vývoje uzavřených PACS a manželství.....	28
2.7.4	Příčiny vzrůstající oblíbenosti PACS a jeho porovnání s manželstvím .....	29
3	Konkubinát.....	32
3.1	Vznik konkubinátu a jeho právní následky – práva a povinnosti partnerů.....	32
3.2	Zánik konkubinátu a jeho právní následky .....	34
3.2.1	Smrt .....	34
3.2.2	Jednostranné či společné prohlášení.....	35
4	Česká právní úprava .....	36
5	Registrované partnerství a nesezdané soužití.....	38
5.1	Registrované partnerství .....	38
5.1.1	Způsobilost uzavřít partnerství .....	40
5.1.2	Proces registrace partnerství.....	41

5.1.3	Právní následky vzniku partnerství – práva a povinnosti partnerů.....	42
5.1.4	Zánik partnerství a jeho právní následky.....	45
5.1.5	Vývoj počtu uzavřených registrovaných partnerství.....	47
5.2	Nesezdané soužití .....	48
	Závěr.....	50
	Seznam použitých zdrojů.....	55
	Seznam použitých zkratek .....	61
	Seznam obrázků.....	62
	Abstrakt .....	63
	Abstract.....	64

## Úvod

Institut manželství, jednotlivé alternativní formy soužití osob a práva homosexuálních párů jsou v dnešní době stále diskutovanějším tématem. A to především díky mladé generaci, která hýbe společností, přináší nový pohled v chápání svobody a rovnosti a nastoluje otázky, na které je potřeba reagovat prostřednictvím nové právní úpravy.

Má práce si klade za cíl poukázat na rozdílný přístup dvou států, Francie a České republiky, k výše uvedeným tématům. Zdrojů, ze kterých bychom takové srovnání mohli čerpat není mnoho, a tak je potřeba vycházet především ze současně platných právních úprav obou států. Francie i Česká republika patří mezi členské státy Evropské unie založené na principech demokratického právního státu, jako je například úcta k lidským právům a svobodám, rovnost, právní jistota či zákonnost. Evropská unie nedisponuje pravomocemi v oblasti rodinné politiky, ponechává naopak jednotlivým členským státům prostor pro přijetí vlastní vnitrostátní právní úpravy v této oblasti.<sup>1</sup> V důsledku toho se postoje jednotlivých členských států k rodinněprávním otázkám významně odlišují. Není tomu jinak ani v případě Francie a České republiky.

Francii vnímám jako velmi svobodnou zemi otevřenou změnám a udržující krok se stále rostoucími požadavky francouzské společnosti – ta se nebojí projevit názor na jednotlivá společenská témata a ovlivnit tím budoucí směřování státu. A to především prostřednictvím voleb, jednoho z nástrojů demokracie, v rámci kterých se jednotliví voliči účastní politického života a vyjadřují svůj postoj k tamní vládě a jejímu způsobu řešení aktuálně nastolených témat. I proto lze volby vnímat jako prostředek umožňující změnu – každý volič disponuje právem podpořit právě takovou politickou stranu, která je mu svým volebním programem nejbližší. Kromě voleb nelze opomenout ani další způsob prosazování společenských změn, který se ve francouzské společnosti hojně uplatňuje, tedy stávky. Právo na stávku patří mezi základní

---

<sup>1</sup> Soudní dvůr Evropské unie ve svém rozhodnutí ze dne 14. prosince 2021 ve věci V.M.A. v. Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo“ (bod č. 52 rozsudku) uvedl, že „V tomto ohledu je třeba uvést, že osobní stav jednotlivců, do jehož rámce spadají normy týkající se manželství a rodičovství, je za současného stavu unijního práva záležitostí spadající do pravomoci členských států a unijní právo do této pravomoci nezasahuje. Členské státy se tak mohou rozhodnout, zda ve vnitrostátním právu upraví možnost uzavření manželství mezi osobami stejného pohlaví, jakož i možnost, aby se tyto osoby staly rodiči. Při výkonu této pravomoci však musí všechny členské státy dodržovat unijní právo, a zvláště ustanovení Smlouvy o fungování EU týkající se svobody pohybu a pobytu na území členských států, která je přiznána každému občanovi Unie, a za tímto účelem uznávat osobní stav jednotlivců konstatovaný v jiném členském státě v souladu s jeho právem.“

práva, od roku 1946 taktéž tvoří součást preambule Ústavy.<sup>2</sup> V případě nesouhlasu s kroky tamní vlády či připravovanou právní úpravou Francouzi projevují svůj nesouhlas v rámci generálních stávek, které paralyzují stát jako celek – obvykle se ruší například výuka dětí ve školách, kolabuje veřejná doprava, může docházet také k omezování výroby elektřiny. Jako ukázkový příklad uvádím opakované generální stávky konané v roce 2023 proti připravované důchodové reformě, která si kladla za cíl zvýšit hranici věku odchodu do důchodu z 62 na 64 let. Společně se stávkami francouzská společnost uplatňuje také další politické právo, a to sice právo shromažďovací. Koná se řada (většinou poklidných) demonstrací, na kterých jednotlivci projevují své názory. Společně lze tato dvě práva považovat za jakousi formu občanského povstání, která nemá obdoby. Nutno podotknout, že se jedná o nástroj poměrně účinný – opakování stávek většinou donutí vládu k učinění alespoň částečných ústupků.<sup>3</sup> Francouzská společnost ho hojně využívá k prosazování názorů i v oblasti rodinněprávní, tedy v otázkách týkajících se manželství, alternativních forem soužití osob či práv homosexuálů, a to tak, aby došlo k naplnění principu rovnosti pocházejícího již z dob Velké francouzské revoluce (1789), tedy „Liberté, Égalité, Fraternité“ neboli „Svoboda, rovnost, bratrství.“ Francii lze v tomto ohledu vnímat jako jednu z nejliberálnějších a nejpokrokovějších zemí v Evropě – například v roce 2013 Francie přijala zákon o manželství pro všechny,<sup>4</sup> čímž se zařadila mezi dnes celkově 34 zemí umožňující stejnopohlavní sňatky.<sup>5</sup> Kromě toho francouzský občanský zákoník rozeznává i tzv. alternativní formy soužití, z nichž nejvýznamnější je bez pochyby Pacte civil de solidarité (PACS) neboli občanský pakt solidarity shodou okolností přijatý právě v důsledku sílícího tlaku společnosti.

Naopak Česká republika se řadí mezi země spíše konzervativní, zachovává hodnoty a tradice sdílené desítky let. Na vývoj společnosti a její potřeby nereaguje příliš pružně, přijetí jakékoli změny je proto v mnoha ohledech velmi složitý a zdlouhavý proces. Není tomu jinak ani v případě otázek týkajících se manželství či alternativních forem soužití osob – například

---

<sup>2</sup> Constitution de 1946, IVe République.

<sup>3</sup> Nikoli ovšem v případě výše uvedené důchodové reformy – ta byla i přes odpor společnosti přijata, její jednotlivé části vstupují postupně v účinnost.

<sup>4</sup> Loi du 17 mai 2013 sur le mariage pour tous.

<sup>5</sup> Jako poslední přijalo zákon o manželství pro všechny Řecko. Zařadilo se tak mezi 16 států Evropské unie uznávajících stejnopohlavní manželství.



návrh zákona o manželství pro všechny<sup>6</sup> byl již několikrát prosazován na půdě Parlamentu České republiky, doposud však bez úspěchu. A to zřejmě především z důvodu konzervativního přístupu k samotné definici manželství, jež většinová společnost vnímá jako svazek muže a ženy, a proto nepanují shody na tom, zda by se i svazek homosexuálních párů měl nazývat manželstvím. Výše uvedená problematika je velmi aktuálním tématem a v současné době předmětem debat v Poslanecké sněmovně, která v březnu 2024 ve třetím čtení schválila novelu zakotvující rozšíření práv homosexuálních párů tak, aby se právní úprava partnerství alespoň o krůček přiblížila právní úpravě manželství. Homosexuálním párům by tak měla náležet obdobná práva jakými disponují manželé. Poslanecká sněmovna ovšem stále odmítá manželství pro všechny. Jinak řečeno, pokud dojde k přijetí výše uvedené novely i druhou komorou Parlamentu ČR, tedy Senátem (a následně ji podepíše i prezident republiky), společnost se bude i nadále rozdělovat na dvě skupiny podle sexuální orientace.

Tato diplomová práce se člení do tří hlavních částí. První z nich se zaměřuje na analýzu francouzské právní úpravy, konkrétně na alternativní formy soužití s důrazem na pakt občanské solidarity, jehož popularita ve francouzské společnosti (na úkor manželství) neustále stoupá. Druhá část se věnuje České republice a jejímu konzervativnímu přístupu k alternativním formám soužití, konkrétně se zaměřuje na registrované partnerství a jeho srovnání s francouzskou právní úpravou. Třetí závěrečná část vyhodnocuje přístupy obou zemí z hlediska platného práva (de lege lata) a nabízí úvahu nad možnými změnami v právní úpravě (de lege ferenda).

---

<sup>6</sup> Tedy pro páry stejného i odlišného pohlaví.

## 1 Francouzská právní úprava

Francouzský právní řád rozlišuje tři oficiální právní režimy soužití osob – manželství, pakt občanské solidarity (PACS) a konkubinát (neboli nesezdané soužití). Manželství představuje tradiční institut, jehož právní úpravu nalezneme v Knize první, Hlavě páté francouzského občanského zákoníku.<sup>7</sup> Jeho odlišností od české právní úpravy je skutečnost, že ho mohou uzavřít dvě osoby odlišného či stejného pohlaví<sup>8</sup> – existuje tedy tzv. manželství pro všechny bez ohledu na sexuální orientaci partnerů. Manželský svazek homosexuálních partnerů je tak postaven na stejnou úroveň jako manželství heterosexuálních párů a vyvolává také stejné právní následky.

Ačkoli Francie po dlouhá staletí uznávala manželství jako jedinou formu soužití osob, na konci 20. století se v důsledku působení liberálů a sílících požadavků společnosti nově vyvinuly tzv. alternativní formy soužití. Ty představují, jak již z názvu vyplývá, jakousi alternativu k výše zmíněnému tradičnímu institutu manželství. Francouzský právní řád rozeznává dvě takové alternativy – občanský pakt solidarity (PACS) a konkubinát (neboli nesezdané soužití). Právní úpravu obou těchto institutů nalezneme v Knize první týkající se osob, v Hlavě třinácté CC nesoucí název „O občanském paktu solidarity a nesezdaném soužití.“<sup>9</sup> <sup>10</sup> Je třeba zohlednit také právní úpravu obsaženou v jiných zákonech, především v oblasti práva sociálního zabezpečení, pracovního práva či daňového práva a dalších.

Ve své diplomové práci se nejvíce zaměřím na právní úpravu registrovaného partnerství, a to z toho důvodu, že je ve Francii a v České republice pojat zcela odlišně.

---

<sup>7</sup> Francouzský občanský zákoník (dále jen „Code civil“ nebo zkráceně „CC“) byl schválen již v roce 1804 a navzdory mnoha novelizacím stále zůstává základním pramenem soukromého práva.

<sup>8</sup> Viz čl. 143 CC ve franc. znění: „Le mariage est contracté par deux personnes de sexe différent ou de même sexe.“ K uzákonění manželství „pro všechny“ došlo za vlády tehdejšího prezidenta Françoise Hollanda zákonem n° 2013-404 ze 17. května 2013 (Loi ouvrant le mariage aux couples de personnes de même sexe).

<sup>9</sup> Ve franc. znění: „Pacte civil de solidarité“ (dále jen „pakt občanské solidarity“ nebo zkráceně „PACS“) a „Concubinage“ (dále jen „konkubinát“ nebo „nesezdané soužití“).

<sup>10</sup> K zakotvení PACS a nesezdaného soužití do francouzského právního řádu došlo zákonem přijatým Národním shromážděním v roce 1999 (Loi n°99-944 du 15 novembre 1999 relative au pacte civil de solidarité), který významným způsobem novelizoval v té době účinný CC.

## 2 PACS

Pacte Civil de Solidarité neboli občanský pakt solidarity řadíme mezi alternativní formy soužití, konkrétně se jedná o formu registrovaného partnerství sui generis zakotvenou do francouzského právního řádu v roce 1999.<sup>11</sup> Zákon byl navržen v době socialistické vlády v čele s jejím předsedou Lionelem Jospinem a o jeho přijetí nepanovala shoda ve Sněmovně ani v Senátu – někteří proto označují jeho legislativní proces za „parlamentní bitvu jako žádnou jinou.“<sup>12</sup> Nejvíce zákonu oponovaly pravicové strany a náboženská sdružení, spatřovaly v něm zpochybňování institutu manželství a rozbití tradičních hodnot jako je rodina.<sup>13</sup> I přes vznesený odpor byl zákon nakonec přijat a došlo tím k sociální revoluci, která završila dlouhotrvající snahy většinové společnosti o uznání homosexuality na právní úrovni. Menšinová část společnosti naopak iniciovala řadu demonstrací, jejichž smyslem bylo projevit nesouhlas s přijatým zákonem a odmítnout jakékoli oficiální uznání soužití homosexuálů. Největší z nich svolaná hnutím s názvem Generace Anti-PACS se konala v Paříži a účastnilo se jí bezmála sto tisíc lidí.

Homosexuální páry naopak přijetí zákona uvítaly a považovaly ho za velký úspěch – od půlky listopadu roku 1999 (kdy byl zákon přijat) do konce téhož roku bylo podepsáno dohromady 6 200 dohod a jeho popularita každým rokem stoupá. Přijetím výše uvedeného zákona došlo k velmi významné změně podoby soukromého práva, konkrétně manželského, rodinného a dědického práva. Od doby přijetí uplynulo více než 20 let, a tedy i povaha institutu PACS se podstatně změnila ruku v ruce s dynamicky se vyvíjející francouzskou společností. Původně byl PACS zamýšlen jako ústupek pro homosexuální páry, v dnešní době ho uzavírají i páry heterosexuální jako jakousi (výhodnější) alternativu k manželství. Dokonce mu často

---

<sup>11</sup> Loi n°99-944 du 15 novembre 1999 relative au pacte civil de solidarité přijatý francouzským Národním shromážděním.

<sup>12</sup> CROISSANDEAU, Matthieu. 1999, *La bataille du PACS* [online]. Historia.fr, 2022. [cit. 23.2.2023]. Dostupné z: <https://www.historia.fr/%C3%A0-1%C3%A9cran/1999-la-bataille-du-pacs>.

<sup>13</sup> Již v průběhu legislativního procesu se Ústavní rada zabývala v rámci předběžné kontroly ústavnosti zákona o PACS a jeho souladu s ústavním pořádkem, stěžovatelé poukazovali hlavně na velmi abstraktní výklad klíčových pojmů jako je například „společný život“ či „vzájemná materiální pomoc“. Dále obhajovali právo na soukromí, k jehož porušení dochází registrací dohody o PACS u soudního zapisovatele. Hájili také princip rovnosti, kdy partnerům v PACS byla přiznána stejná daňová zvýhodnění jako ta, která náleží manželům, naopak osoby žijící v konkubinátu takovými zvýhodněními nedisponují. Ústavní rada nakonec rozhodla o tom, že veškerá poslanci Národního shromáždění a senátory napadená ustanovení zákona jsou v souladu s Ústavou.

před manželstvím dávají přednost. Oba instituty se od sebe ale výrazně liší – jednak způsobem vzniku, změny i zániku svazku, ale i právy a povinnostmi, které z něj partnerům vyplývají.

## 2.1 Smluvní charakter PACS

Právní úpravu paktu občanské solidarity nalezneme ve francouzském občanském zákoníku, konkrétně v Knize první upravující Osoby (z franc. „Des personnes“), Hlavě třinácté, která nese název PACS a konkubinát (z franc. „Du pacte civil de solidarité et du concubinage“), Kapitole první týkající se PACS (z franc. „Du pacte civil de solidarité“). Zákon jej definuje jako „smlouvu uzavřenou mezi dvěma fyzickými zletilými osobami odlišného nebo stejného pohlaví sloužící k uspořádání a organizaci jejich společného života.“<sup>14</sup> Z výše uvedeného vyplývá, že ačkoli zákon výslovně stanovuje, že se jedná o smluvní institut, jeho právní úpravu paradoxně nalezneme v Knize věnované osobám. Lze tedy konstatovat, že „z hlediska právní povahy se jedná o hybridní institut, jehož právní úprava osciluje mezi smlouvou sui generis (obligačněprávním institutem) a rodinněprávním institutem mající některé shodné rysy s manželstvím.“<sup>15</sup>

Smluvní povahu PACS potvrdila i Ústavní rada ve svém rozhodnutí, když konstatovala, že se jedná o speciální kontrakt, na nějž se přiměřeně aplikují i obecná ustanovení o smlouvách<sup>16</sup> s výjimkou těch ustanovení, která by byla v rozporu se zákonem ustavujícím PACS<sup>17</sup> nebo by se přičila jeho smyslu.

„Smlouva je projevem vůle dvou nebo více osob zřídit, modifikovat, převést nebo zrušit vzájemné závazky.“<sup>18</sup> Francouzské soukromé právo tedy vychází ze stejné zásady jako to české,

---

<sup>14</sup> Viz čl. 515 odst. 1 CC ve franc. znění: „Un pacte civil de solidarité est un contrat conclu par deux personnes physiques majeures, de sexe différent ou de même sexe, pour organiser leur vie commune.“

<sup>15</sup> ELISCHER, David. *Univerzální registrované partnerství (Část II.) aneb zamyšlení nad francouzskou úpravou alternativních forem soužití*. Právní forum, 2006, roč. 3, č. 6, s. 207-208.

<sup>16</sup> Obecná ustanovení o smlouvách nalezneme v Knize třetí, Hlavě třetí, Dílu prvním CC (čl. 1101 až čl. 1111 odst. 1).

<sup>17</sup> Décision n°99-944 du 15 novembre 1999 relative au pacte civil de solidarité.

<sup>18</sup> Viz čl. 1101 CC ve franc. znění: „Le contrat est un accord de volontés entre deux ou plusieurs personnes destiné à créer, modifier, transmettre ou éteindre des obligations.“

tedy ze zásady autonomie vůle,<sup>19</sup> kterou rozumíme smluvní svobodu stran, tedy právo svobodně vést jednání o smlouvě, stejně tak činit rozhodnutí, zda takovou smlouvu nakonec uzavře či nikoli, v jaké formě a za jakých podmínek.<sup>20</sup> Dle článku 1102 odst. 2 CC smluvní volnost limituje veřejný pořádek (z franc. „ordre public“).

Podle výše zmíněných obecných ustanovení je platnost smlouvy podmíněna dodržáním základních náležitostí týkajících se obsahu závazku smluvních stran, souhlasu stran a jejich způsobilosti smlouvu uzavřít. Co se týče souhlasu smluvních stran, ten je ve francouzském občanském zákoníku vymezen negativně, tedy vypočítává situace, kdy v důsledku existence vad souhlasu dochází k relativní neplatnosti smlouvy.<sup>21</sup> Dle čl. 1130 odst. 1 CC musí být souhlas stran učiněn svobodně, nesmí být vynucen násilím či nátlakem a nesmí se zakládat na podstatném omylu v druhé osobě. Další podmínku představuje způsobilost smlouvu uzavřít, kterou disponuje dle čl. 1145 odst. 1 CC každá fyzická osoba s výjimkou případů stanovených zákonem.<sup>22</sup> Absence kontraktační způsobilosti smluvních stran způsobuje neplatnost smlouvy.<sup>23</sup> Co se týče obsahu závazku, tedy vzájemných práv a povinností, musí být přípustný a určitý.

## 2.2 Konkrétní ustanovení vztahující se k PACS

Definici nalezneme v článku 515 odst. 1 CC. Jedná se o „smlouvu uzavřenou mezi dvěma zletilými fyzickými osobami odlišného nebo stejného pohlaví, která slouží k uspořádání a organizaci jejich společného života.“

---

<sup>19</sup> Srov. k tomu § 1724 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „český občanský zákoník“ nebo zkráceně „obč. zák.“), podle kterého „Smlouvou projevují strany vůli zřídit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy.“

<sup>20</sup> K zásadě autonomie vůle a smluvní volnosti se vyjádřil i Ústavní soud České republiky (dále jen „ÚS ČR“) v nálezu 670/02 ze dne 7. 12. 2004, kdy judikoval, že „Autonomie vůle, specificky ztělesněná autonomií smluvní, tj. ve volnosti uzavírání smluv, nemůže znamenat pouze volnost výběru typů smluv, výběru smluvního partnera, utváření obsahu smluv, volnosti formy, ale znamená i možnost svobodně se dohodnout na zániku smluvního vztahu a na případných následcích dohody o zrušení smlouvy.“

<sup>21</sup> Viz čl. 1131 a násl. CC.

<sup>22</sup> Viz čl. 1146 CC. Jedná se o nezletilé neemancipované osoby a o chráněné zletilé osoby ve smyslu čl. 425 CC.

<sup>23</sup> Viz čl. 1147 CC.

### 2.2.1 Zletilost smluvních stran

PACS se uzavírá mezi dvěma zletilými osobami. Za zletilé se dle článku 414 CC považují osoby, které dovršily osmnáctého roku věku. To znamená, že dohodu o PACS nemohou smluvní strany podepsat dříve než v den svých osmnáctých narozenin. Ustanovení o požadavku na dosažení zletilosti někteří francouzští právníci považují za kogentní ustanovení, od něž se nelze odchytil. Dle jejich názoru nepřipadá v úvahu uzavřít PACS mezi nezletilými osobami, dokonce ani mezi nezletilými emancipovanými.<sup>24</sup> Proti takovému názoru se nicméně ohrazují jiní právníci, kteří výše uvedené ustanovení nevnímají jako kogentní.<sup>25</sup> Zdůrazňují naopak smluvní povahu institutu založenou na vzájemných a obsahově shodných projevech vůle dvou partnerů.<sup>26</sup>

Dovršením zletilosti se člověk stává plně svéprávným a způsobilým svým jednáním nabývat práva a zavazovat se k povinnostem. Zajímavostí je, že ani existence duševní poruchy (která není poruchou přechodnou) a vede k omezení svéprávnosti nebrání uzavření platného paktu občanské solidarity.<sup>27</sup> V tomto případě se tak neuplatní obecná ustanovení o smlouvách v CC vyžadující k platnému právnímu jednání plnou svéprávnost smluvních stran, a to ačkoli je PACS smlouvou.

---

<sup>24</sup> Emancipace umožňuje nabýt plnou svéprávnost i před dosažením zletilosti (tedy i před dosažením 18. roku věku). Viz čl. 413-2 CC.

<sup>25</sup> COURBE, Patrick; JAULT-SESEKE, Fabienne. *Les personnes, la famille, les incapacités*. 11. vydání. Paříž: Dalloz Siréy, 2012, str. 136. ISBN 978-2-247-19891-7.

<sup>26</sup> Touto problematikou se na základě žádosti francouzských poslanců zabývala také Ústavní rada ve svém rozhodnutí (Décision n° 99-419 DC du 9 novembre 1999). Vyhradila se v něm proti argumentu navrhovatelů, kteří v překážce uzavřít PACS emancipovanými nezletilými shledali porušení jedné ze zásad zakotvené v Deklaraci práv člověka a občana z roku 1789, tedy zásady rovnosti. Ústavní rada ve svém rozhodnutí nicméně porušení zásady rovnosti neshledala a potvrdila, že i emancipace nezletilých představuje jednu z překážek, která brání uzavření platného PACS.

<sup>27</sup> Francouzský právní řád rozeznává tři způsoby zastoupení osob s omezenou svéprávností – opatrovnictví (franc. „curatelle“), poručnictví (franc. „tutelle“) a dohled soudu (franc. „sauvegarde de justice“). V případě opatrovnictví musí být dohoda o PACS dle čl. 461 odst. 1 CC uzavřena pod dohledem opatrovníka. Jeho přítomnost naopak není vyžadována během společného prohlášení partnerů před soudním zapsuvatelem. Poručnictví v dřívější právní úpravě zakládalo jednu z překážek uzavření PACS. Novela z roku 2007 (Loi n° 2007-308 du 5 mars 2007 portant réforme de la protection juridique des majeurs) poprvé umožnila i osobám v poručnictví PACS uzavřít. Poručník musí být dle čl. 462 odst. 1 CC přítomen při podpisu dohody o PACS, nikoli však během společného prohlášení partnerů před soudem. Dohled soudu má pouze krátkodobý charakter a dle čl. 435 odst. 1 CC může osoba pod takovým dohledem svobodně dohodu uzavřít bez omezení.

### 2.2.2 Pohlaví smluvních stran

Naprostou klíčovou část definice se týká pohlaví smluvních stran. Zatímco v České republice registrované partnerství uzavírají pouze a jedině páry stejnopohlavní, ve Francii pakt občanské solidarity (jakožto registrované partnerství *sui generis*) mohou uzavřít i páry odlišného pohlaví. A právě v tomto ohledu spatřujeme fundamentální odlišnost obou právních úprav – ve Francii páry heterosexuální disponují možností volby z více oficiálně uznávaných forem soužití osob, a to buď tradiční institut manželství či pakt občanské solidarity.

### 2.2.3 Obsah závazku smluvních stran

Poslední část definice se zabývá obsahem závazku, kterým je „uspořádání společného života a z toho vyplývající vzájemná práva a povinnosti partnerů.“<sup>28</sup> Zákon ovšem neposkytuje legální definici „společného života partnerů“, proto je výklad onoho pojmu ponechán na uvážení soudní moci a exekutivy.<sup>29</sup> V konkrétním případě se výkladem pojmu zabývala Ústavní rada, která poukazuje na sexuální rozměr PACS – předpokládá nejen prosté spolubydlení partnerů a jejich společné zájmy, ale také faktický život v páru a sexuální vztah mezi partnery, tedy sexuální pouto mezi nimi.<sup>30</sup>

### 2.2.4 Zákonné překážky PACS

První zákonnou překážkou uvedenou v čl. 515-2 CC brání uzavření platného paktu občanské solidarity příbuzenství, čímž se zákonodárce nepochybně snaží zamezit incestním vztahům. Konkrétně vyjmenovává tři kategorie osob, mezi kterými pod sankcí neplatnosti není možné do soužití vstoupit. První z nich jsou ascendenté a descendenté v linii přímé, tedy předci a potomci. Dále se jedná o tzv. spojence (z franc. „aliés“), jejichž příbuzenství vzniklo sňatkem (tzn. jsou bez pokrevního příbuzenství), např. tchýně či švagr. Poslední skupinou jsou kolateráti až do 3. stupně příbuzenství, tedy např. teta nebo strýc.<sup>31</sup> Výše

---

<sup>28</sup> Z franc. „organiser leur vie commune.“

<sup>29</sup> Absence definice takto významného pojmu a volný prostor pro jeho výklad byl spatřován jako nežádoucí. Stěžovatelé se proto rozhodli obrátit na Ústavní radu za účelem přezkumu ústavnosti zákona o PACS, ta ho shledala zcela konformním.

<sup>30</sup> Décision n°99-419 DC du 9 novembre 1999 concernant la loi relative au pacte civil de solidarité.

<sup>31</sup> Výše vyjmenované překážky jsou téměř identické s překážkami bránícími uzavření manželství upravenými v čl. 161 a násl. CC.

zmíněné ustanovení nicméně poukazuje na to, že ve zvlášť závažných a odůvodněných případech může prezident republiky od těchto požadavků dle čl. 164 CC upustit.

Druhou zákonnou překážkou je již existující manželství či jiná forma soužití osob. To tedy znamená, že pokud se již paksovaná osoba rozhodne vstoupit do nového PACS, musí nejdříve zrušit prvně uzavřený. Tím se zákonodárce nepochybně snaží předejít bigamii.<sup>32</sup> Úprava je odlišná v případě, kdy se již paksovaná osoba rozhodne vstoupit do manželství – tam dochází k zrušení paktu občanské solidarity automaticky, a to okamžikem uzavření manželství. Z výše uvedeného vyplývá jakási nadřazenost institutu manželství nad PACS.

Jako neplatné partnerství označuje zákon takové partnerství, které vzniklo přes to, že vstupu do partnerství bránil zákonný zákaz. V takovém případě je prohlášeno za neplatné a má se za to, že vůbec nevzniklo.

## **2.3 Vznik PACS**

Jak jsem již nastínila výše, pakt občanské solidarity lze vnímat jako alternativu k tradičnímu institutu manželství, nicméně jeho oblíbenost v posledních letech roste, a to především díky jednoduchosti, rychlosti a bezplatnosti jeho procesu uzavření. Zároveň není doprovázen žádným slavnostním obřadem a lze uzavřít i bez přítomnosti svědků, a to pouhým absolvováním schůzky na matričním úřadě či u notáře za fyzické přítomnosti obou partnerů. Proces vzniku PACS můžeme rozdělit do tří fází – přípravná fáze, slavnostní fáze a fáze zveřejnění.

### **2.3.1 Přípravná fáze**

V rámci přípravné fáze dochází k přípravě nezbytných dokladů sloužících především k identifikaci smluvních stran a k ověření jejich právní způsobilosti.<sup>33</sup> Dále musí být

---

<sup>32</sup> Podstatu zákazu bigamie vyjadřuje čl. 147 CC ve spojení s čl. 433-20 odst. 1 francouzského trestního zákoníku (dále jen „Code pénal“ či „fr. trestní zákoník“, zkráceně jen „CP“). Porušení zákazu bigamie je považováno za trestný čin, za něhož hrozí trest odnětí svobody na jeden rok a peněžitá pokuta ve výši 45 tisíc euro. Bigamie ovšem není trestná v případě, kdy osoba prokáže, že jednala v dobré víře a že si nebyla vědoma trvání prvotně uzavřeného svazku.

<sup>33</sup> Nezbytné dokumenty a doklady upravuje dekret z roku 2006 (Décret n°2006-1806 du 23 décembre 2006 relatif à la déclaration, la modification, la dissolution et la publicité du pacte civil de solidarité). Jedná se především o občanský průkaz či pas, rodný list, čestné prohlášení o neexistenci dalšího PACS či manželství a čestné



vyhotoveny všechny nezbytné dokumenty, z nichž nejdůležitější je nepochybně písemná dohoda o PACS obsahující vůli smluvních stran být vázán jejím obsahem, tedy vzájemnými právy a povinnostmi.

### 2.3.1.1 Forma dohody o PACS

Dohoda partnerů musí být uzavřena v písemné podobě, a to buď ve formě soukromé či veřejné listiny.<sup>34</sup> Za soukromé listiny označujeme listiny vlastnoručně sepsané fyzickými či právníckými osobami, jejichž právní průkaznost bývá zpravidla nižší než u listin veřejných – ty totiž vydává orgán veřejné moci. Z tohoto důvodu často partneři dávají přednost veřejné listině, tedy notářskému zápisu. Notář je při vytváření dohody stranám nápomocen a poskytuje jim cenné a odborné rady na základě svých zkušeností z praxe. Další neopomenutelnou výhodou notářského zápisu je archivace sepsané dohody v notářské kanceláři sloužící jako záruka v případě její ztráty. Za jedinou nevýhodu můžeme naopak považovat zpoplatnění služeb notáře.

### 2.3.1.2 Obsah dohody o PACS

Code civil ukládá v čl. 515-1 smluvním stranám povinnost dohodnout se na „uspořádání jejich společného života.“ Tím se myslí především volba majetkového režimu, kterému se společně podrobí a jednotlivá práva a povinnosti partnerů.<sup>35</sup>

Separace jmění<sup>36</sup> zakotvená v čl. 515-5 CC spočívá ve správě jmění, jeho užívání či nakládání s ním, a to každým z partnerů samostatně.<sup>37</sup> Smluvní strany tedy zůstávají výhradními vlastníky jmění nabytého před uzavřením PACS či v jeho průběhu. Zákon nicméně uvádí případy, kdy partneři mohou navzdory separaci jmění nabýt majetek do spoluvlastnictví.

---

prohlášení o společném bydlišti (z franc. „résidence commune“). V případě smrti bývalého manžela či partnera v PACS, v jehož důsledku dochází k zániku svazku, je také nezbytné doložit úmrtní list.

<sup>34</sup> Viz čl. 515-3 CC.

<sup>35</sup> Viz čl. 515-4 odst. 1 CC.

<sup>36</sup> Separace jmění (z franc. „régime de la séparation de biens“) je režimem obecným a zakotveným „zjednodušenou dohodou o PACS“ (z franc. „convention simplifiée“). Platí tedy vždy, pokud strany v tzv. „upravené dohodě o PACS“ (z franc. „convention aménagée“) explicitně neprojeví vůli podrobit se režimu spoluvlastnictví (z franc. „régime d’indivision“).

<sup>37</sup> Stejný režim nalezneme taktéž v právní úpravě manželství, konkrétně v čl. 1536 odst. 1 CC.

V první řadě se jedná o majetek společně zakoupený, typicky koupě nemovitosti.<sup>38</sup> Zde se každý z partnerů stane ideálním vlastníkem jedné poloviny majetku. Druhým případem je situace, kdy ani jeden z partnerů není schopen doložit své výlučné vlastnictví k věci. V takové situaci se vychází z toho, že se jedná o majetek společný a každému z partnerů náleží právě jedna polovina.<sup>39</sup>

Co se týče dluhů v rámci tohoto majetkového režimu, každý z partnerů nese odpovědnost za závazky vyplývající z jeho výhradního vlastnictví vzniklých před uzavřením PACS či v jeho průběhu sám.<sup>40</sup> Vznik partnerského soužití tak nezakládá odpovědnost partnera za dluhy druhého z nich. CC nicméně z této absence solidarity v dlužích činí výjimku, partneři tak mohou být ve výjimečném případě solidárně odpovědní i za dluhy vzniklé jedním z nich. Jedná se o dluhy vzniklé „pro potřeby každodenního běžného života.“<sup>41</sup> V takové situaci se uplatní solidární odpovědnost partnerů a věřitel tedy jeho úhradu může vymáhat po kterémkoli z partnerů. Výjimku z oné solidární odpovědnosti tvoří tzv. zjevně excesivní dluhy, kterých pokud se partner dopustí, zavazují jen jeho, nikoli druhého partnera. Lze tedy shrnout, že režim separace jmění je pro oba partnery poměrně výhodný, a to nejen z důvodu zachování jejich majetkové svobody a nezávislosti, ale i z důvodu ochrany v případě dluhů jednoho z partnerů, kdy za vzniklé dluhy nese odpovědnost jen partner, který je způsobil.

Výše uvedený režim separace jmění je režimem obecným uplatňujícím se automaticky v každém případě, s výjimkou těch, kdy si partneři explicitně v rámci dohody o PACS projeví vůli podrobit se režimu spoluvlastnictví.<sup>42</sup> Režim spoluvlastnictví v původní právní úpravě

---

<sup>38</sup> AUTEURS SPÉCIALISÉS OOREKA. *Convention de PACS: principe et contenu de convention PACS [online]*. Ooreka.cz, mai 2023. [cit. 29.5.2023]. Dostupné z: <https://pacs.ooreka.fr/comprendre/convention-de-pacs>.

<sup>39</sup> Uplatní se tedy tzv. „domněnka nedílného spoluvlastnictví“ (z franc. „présomption d’indivision“) dle čl. 515-5 odst. 2 CC. Obecně platí pravidlo, že je každý z partnerů oprávněn vůči druhému partnerovi či třetí osobě v průběhu PACS jakýmkoli prostředky prokázat své výlučné vlastnictví k věci a pokud takové vlastnictví není schopen doložit, uplatní se domněnka nedílného spoluvlastnictví.

<sup>40</sup> Viz čl. 515-5 odst. 1 CC.

<sup>41</sup> Code civil ve svém čl. 515-4 odst. 2 CC explicitně neuvádí definici „potřeb každodenního života“, nicméně lze předpokládat, že se bude jednat o výdaje spojené s údržbou domácnosti, výchovou dětí či se společným bydlením partnerů. Při rozhodování sporu by měl soudce vždy zohlednit specifika daného případu, především majetkové poměry rodiny.

<sup>42</sup> Viz čl. 515-5-1 CC.

nefiguroval, zakotven do ní byl až na základě novely,<sup>43</sup> která významným způsobem modifikovala tehdejší právní úpravu a přiblížila tím PACS institutu manželství.<sup>44</sup> Režim spoluvlastnictví spočívá v tom, že se jednotlivá aktiva získaná jedním z partnerů od okamžiku registrace PACS stávají součástí jejich společného jmění. Každý z partnerů je tak ideálním vlastníkem jedné poloviny společného majetku.<sup>45</sup> Rozsah správy společného jmění si strany mohou ve své dohodě o PACS upravit.<sup>46</sup> Pokud tak neučiní, bude se postupovat podle obecných zákonných ustanovení upravujících spoluvlastnictví, kdy každý z partnerů bude oprávněn disponovat s celým předmětem spoluvlastnictví, spravovat ho a užívat ho.<sup>47</sup> Co se týče dluhů, i ony spadají do společného jmění partnerů. Uplatňuje se tedy výše zmíněná zásada solidarity, kdy dluh jednoho z partnerů zavazuje druhého partnera. Zákon navíc stanoví, že je solidarita v dlužích partnerů normou veřejného pořádku.<sup>48</sup>

Navzdory smluvními stranami zvolenému režimu spoluvlastnictví zákon v čl. 515-5-2 CC vyjmenovává specifická aktiva, která vždy zůstávají výlučným osobním vlastnictvím každého z nich. Jedná se o aktiva sloužící osobní potřebě jednoho z partnerů (například oblečení, zubní kartáček atd.) či majetek, který partneři nabyli darem nebo děděním.<sup>49</sup>

### 2.3.2 Slavnostní fáze

Po přípravné fázi následuje fáze slavnostní. Jakmile se partneři domluví na obsahu dohody o PACS, učiní o ní společné prohlášení.<sup>50</sup> Dříve se takové prohlášení činilo před specializovaným soudem prvního stupně v obvodu, v němž si partneři zvolili společné bydliště.

---

<sup>43</sup> Konkrétně se jedná o zákon n° 2007-308 du 5 mars 2007 portant réforme de la protection juridique des majeurs.

<sup>44</sup> Právní úprava společného jmění manželů je zakotvena v čl. 815 a násl. CC.

<sup>45</sup> Nezáleží přitom na tom, zda aktiva nabyli společně či samostatně – veškerá aktiva se dle čl. 515-5-1 CC automaticky na rozdíl od režimu separace jmění stávají součástí společného jmění partnerů.

<sup>46</sup> Viz čl. 515-5-3 CC.

<sup>47</sup> Čl. 815-3 CC zakotvuje právo tzv. „obvyklého nakládání“ (z franc. „exploitation normale“) se společným majetkem každému ze spoluvlastníků. K dispozici s majetkem nad rámec obvyklého nakládání (například při prodeji nemovité věci) je nezbytný souhlas obou partnerů.

<sup>48</sup> GOLDSTEIN, Samuel. *Régime du PACS: séparation ou indivision des biens [online]*. Legalplace.fr, 2022. [citováno 30.5.2023]. Dostupné z: <https://www.legalplace.fr/guides/pacs-separation-indivision/>.

<sup>49</sup> V tomto ohledu lze shledat určitou podobnost s právní úpravou manželství.

<sup>50</sup> Z franc. „déclaration conjointe“ dle čl. 515-3 odst. 1 CC.

V důsledku novely účinné od roku 2016 se ovšem oprávnění rozhodovat o vzniku, změně či zániku PACS přeneslo na matriční úřady.<sup>51</sup> Kromě nich může o PACS rozhodovat také notář, u něhož mohou partneři sepsat již výše zmíněnou dohodu. Tu jim notář přizpůsobuje na míru s ohledem na jejich rodinnou a majetkovou situaci. Jedinou nevýhodou registrace dohody u notáře je ovšem zpoplatnění této služby.<sup>52</sup> Pokud tedy partneři nechtějí za registraci PACS vynaložit žádné finanční prostředky, měli by využít bezplatné registrace na matrice.

Osobní účast partnerů je při registraci nutná, oba se tedy musí fyzicky dostavit k matričnímu úřadu, v jehož obvodu plánují společné bydliště či k notáři, jehož teritoriální působnost není zákonem daná a je tudíž na stranách, jakého notáře zvolí.<sup>53</sup> Ve výjimečných případech může matrikář provést registraci i v místě pobytu jedné ze stran či na jiných místech (například v nemocnici).<sup>54</sup>

Úředník matričního úřadu či notář nejprve vyzve oba partnery k předložení originálu občanského průkazu za účelem zjištění jejich totožnosti. Kromě něj poté musí předložit také rodný list prokazující ukončení dříve existujícího PACS a čestné prohlášení o neexistenci trvajících PACS.<sup>55</sup> Oddací list naopak dokládají osoby prokazující rozvod v případě dříve uzavřeného manželství. Mezi další nezbytné dokumenty patří také čestné prohlášení o společném bydlišti partnerů.<sup>56</sup>

Po učinění společného prohlášení, předložení všech nezbytných dokumentů a podepsání dohody o PACS proběhne její registrace do speciálního registru, která je podmínkou pro vznik

---

<sup>51</sup> Novela zakotvena zákonem z roku 2016 (Loi n° 2016-1547 du 18 novembre 2016 de modernisation de la justice du XXI<sup>e</sup> siècle).

<sup>52</sup> Nutno podotknout, že přijetím vyhlášky v roce 2020 (Arrêté du 28 février 2020 fixant les tarifs réglementés des notaires) se výše poplatků za služby notáře výrazně snížila. Za sepsání smlouvy notářem se platí poplatek ve výši 101,41 eur včetně daně proti dřívějšímu poplatku ve výši 230,77 eur. Samotná registrace dohody o PACS stojí 125 eur.

<sup>53</sup> Viz čl. 515-3 odst. 1 CC, pojem společné bydliště (z franc. „résidence commune.“) odkazuje na místo, kde se osoba přechodně či trvale zdržuje a fakticky žije. Od něj se odlišuje pojem trvalý pobyt (z franc. „domicile“) sloužící spíše k evidenčním účelům a implikující místo právního (nikoli faktického) usazení osoby.

<sup>54</sup> Viz čl. 515-3 odst. 2 CC.

<sup>55</sup> Existence již existujícího PACS je jedna z překážek bránící uzavřít nový PACS.

<sup>56</sup> Partneři nemusí v době uzavření PACS žít společně, musí nicméně na základě čl. 515-3 odst. 1 CC doložit, že předem prodiskutovali otázku budoucího společného bydlení.

platného partnerského soužití.<sup>57</sup> Pokud registrace proběhla u notáře, ten si ponechává originál dohody a její kopii (s rodnými listy a potvrzením o provedení registrace PACS) vrací partnerům. V případě registrace dohody na matričním úřadě si matrikář ponechává pouze kopii dohody o PACS a originál vrací partnerům.

Pokud si partneři, z nichž alespoň jeden má francouzskou státní příslušnost, přejí uzavřít PACS v cizině, registraci a následnou publikaci dle čl. 515-3 odst. 7 CC zajišťují francouzské diplomatické a konzulární úřady.

### **2.3.3 Fáze zveřejnění**

Po registraci PACS je dle čl. 515-3 odst. 4 a 5 CC povinností matrikáře či notáře zajistit zveřejnění PACS zapsáním do rodného listu. Původně zákon o PACS uveřejnění v rodném listě nepředpokládal, což následně podpořila i Ústavní rada, která svůj postoj zdůvodnila právem jednotlivce na ochranu jeho soukromého života, především jeho sexuální orientace. V důsledku toho nicméně třetí strany namítaly neexistenci PACS, a proto došlo k přijetí novely zákona zavádějící povinnost zveřejnit uzavření paktu občanské solidarity na okraji rodného listu včetně identifikace druhého partnera.<sup>58</sup>

## **2.4 Právní následky vzniku PACS – práva a povinnosti partnerů**

Od data registrace dohody o PACS vyznačeného na okraji rodných listů partnerů nastávají vůči třetím osobám i mezi partnery zákonem předvídané právní následky.<sup>59</sup> Od tohoto okamžiku jsou partneři vázáni vzájemnými právy a povinnostmi v oblasti práva občanského, práva sociálního zabezpečení, pracovního či daňového.

### **2.4.1 Vzájemná materiální pomoc a osobní podpora**

Mezi klíčové povinnosti zakotvené v čl. 515-4 odst. 1 CC patří například vzájemná materiální pomoc a osobní podpora.<sup>60</sup> Ačkoli zákonodárce explicitně nedefinuje ani jeden

---

<sup>57</sup> Viz čl. 515-3 odst. 4 CC.

<sup>58</sup> Viz čl. 515-3 odst. 1 CC.

<sup>59</sup> Viz čl. 515-3-1 odst. 2 CC.

<sup>60</sup> Vzájemná materiální podpora vychází z franc. „aide matérielle“, osobní podpora z franc. „assistance réciproque.“

z výše zmíněných pojmů, jejich obsah lze analogicky odvodit alespoň z právní úpravy manželství. Jedná se především o povinnost vzájemné podpory partnerů v tíživých životních situacích, a to buď formou materiální či nemateriální.

Materiální pomoc zahrnuje především úhradu potřeb běžného života, tedy výdaje domácnosti (náklady na stravu, bydlení, výchovu či vzdělání dětí) a to v rozsahu a způsobem odpovídajícím schopnostem a možnostem každého z partnerů.<sup>61</sup> Materiální pomocí se myslí také vzájemná solidarita, především v odpovědnosti za dluhy. Ta závisí na partnerů zvoleném majetkovém režimu – v případě režimu separace jmění je každý z partnerů za své dluhy odpovědný sám, naopak v režimu spoluvlastnictví dluh jednoho partnera zavazuje druhého partnera. Osobní podpora je naopak pomocí nemateriální, fyzickou či morální v případě, kdy se partner ocitne v nestandardní tíživé životní situaci (například ztráta zaměstnání, potrat dítěte) či v případě nepříznivého zdravotního stavu.

#### **2.4.2 Povinnost společného života**

Dále mají partneri povinnost „společného života.“<sup>62</sup> Ani definici tohoto pojmu v zákoně nenalezneme, vyjádřila se k němu až Ústavní rada, která poukazuje nejen na společné bydlení partnerů, ale i na sexuální rozměr pojmu.<sup>63</sup>

V této souvislosti je nutné zmínit, že právo nájmu mají oba partneri, v případě úmrtí osoby či opuštění domácnosti disponuje druhý z partnerů právem v nájmu pokračovat.

#### **2.4.3 Příbuzenství, rodičovská odpovědnost a vyživovací povinnost**

Za slabinu občanského paktu solidarity lze považovat problematiku příbuzenství a od ní se odvíjející rodičovskou odpovědnost a vyživovací povinnost. V případě, že by jeden z partnerů již měl potomka z předchozího soužití, jen on k němu má příbuzenský poměr a je

---

<sup>61</sup> Viz čl. 515-4 odst. 1 CC. Jedná se o obligatorní povinnost a normu veřejného pořádku. Rozsah materiální pomoci si mohou partneri upravit v dohodě o PACS, nesmí nicméně jednoho z nich významně znevýhodňovat. V případě neshod řeší spory soud ve věcech rodinněprávních (z franc. „juge aux affaires familiales“.)

<sup>62</sup> Z franc. „vie commune“.

<sup>63</sup> Décision n°99-419 DC du 9 novembre 1999 concernant la loi relative au pacte civil de solidarité.

tedy jeho biologickým rodičem. Jinak řečeno, v důsledku vzniku paktu občanské solidarity nedochází k vytvoření příbuzenského poměru druhého partnera k dítěti.

Výše uvedená problematika se následně promítá do rodičovské odpovědnosti (z franc. „responsabilité parentale“).<sup>64 65</sup> Předpokladem jejího vzniku je totiž příbuzenství, z čehož vyplývá, že pokud se jedná o pár tvořený osobami stejného pohlaví, náleží v zásadě pouze jednomu z partnerů, tedy biologickému rodiči dítěte. Pokud pár tvoří dvě ženy, rodičovskou odpovědnost vykonává pouze matka – tedy žena, která dítě porodila.<sup>66</sup> Pokud pár tvoří muži, ani jeden z nich nemůže z povahy věci otěhotnět, partneři ovšem mohou využít institutu osvojení. I v takovém případě nicméně bude rodičovskou odpovědnost vykonávat pouze jeden z partnerů.<sup>67</sup> U párů tvořených osobami odlišného pohlaví soubor práv a povinností spadajících do rodičovské odpovědnosti náleží oběma rodičům od okamžiku narození dítěte.

Nakonec je třeba připomenout, že se od příbuzenství odvíjí také vyživovací povinnost vůči dítěti (z franc. „obligation alimentaire“). Dle čl. 203 CC se jedná se o zákonnou povinnost rodičů spočívající v uspokojování každodenních základních potřeb dítěte (např. jídlo, oblečení, teplo, zdravotnická péče apod.) včetně potřeb morálních (např. výdaje na vzdělání). Stejně jako u rodičovské odpovědnosti, i vyživovací povinnost se váže pouze na rodiče, tedy osoby s příbuzenským vztahem k dítěti. Pokud má jen jeden z partnerů děti, příbuzenský vztah druhého partnera se vznikem paktu občanské solidarity nezakládá, a tudíž takový partner není vyživovací povinností ze zákona vázán. Je tedy zcela na něm, zda se povinnosti dobrovolně podrobí či nikoli.<sup>68</sup>

---

<sup>64</sup> Rodičovskou odpovědnost rozumíme souhrn práv a povinností rodičů ve vztahu k dětem, zahrnuje zejména péči o dítě, o jeho vývoj (mravní, rozumový i tělesný), bezpečnost dítěte, zajištění jeho výchovy a vzdělávání či osobní styk s dítětem.

<sup>65</sup> Ministerstvo spravedlnosti České republiky. *Rodičovská odpovědnost*. [online]. Gov.cz, 2020. [cit. 3.6.2023]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/rozcestniky/rodivovska-odpovednost-RZC-6>.

<sup>66</sup> Viz čl. 325 CC.

<sup>67</sup> Judikatura je ovšem čím dál shovívavější a vyvíjí se vstřícnost sdílené rodičovské odpovědnosti. V určitých případech je tedy (vždy s ohledem na zájmy dítěte) možné provést delegaci rodičovské odpovědnosti (z franc. „délégation partielle ou totale de l'autorité parentale“) zcela nebo zčásti na druhého partnera – viz čl. 377 CC. S výše uvedeným opatřením musí nicméně oba rodiče dítěte nejdříve projevit souhlas a o schválení požádat soud ve věcech rodinněprávních.

<sup>68</sup> Ani výše zmíněná delegace rodičovské odpovědnosti nezakládá vznik příbuzenského poměru k dítěti partnera.

#### 2.4.4 Osvojení

Co se týče výše zmíněného osvojení dětí, donedávna se právě v této otázce PACS a manželství odlišovalo nejvíce. Osvojení dětí paktovanými partnery po řadu let nepřipadalo v úvahu, nejspíše proto, že způsobilost homosexuálních partnerů vychovávat děti bývá odborníky i laiky často zpochybňována. Nicméně francouzská společnost neustále prochází vývojem a snaží se reagovat na potřeby společnosti. A vzhledem k tomu, že pakt občanské solidarity uzavírají čím dál více především páry odlišného pohlaví, zákonodárce nově umožňuje paktovaným partnerům taktéž osvojení dětí.<sup>69</sup> Na základě toho došlo k významnému zrovnoprávnění homosexuálních a heterosexuálních párů a ke změně podoby institutu osvojení.

Reforma sleduje tři hlavní cíle – zakotvit právo osvojení pro všechny typy soužití (tedy nejen pro manžele nebo osoby svobodné, ale i pro paktované partnery a osoby žijící v konkubinátu,<sup>70</sup> zajistit cestu k zaručení dodržování práv a svobod dětí, a nakonec zjednodušit administrativní postup osvojení. Významnou změnou je také snížení minimálního věku osvojitele z 28 na 26 let.<sup>71</sup> V případě, že osvojují oba partneři jako pár, musí prokázat, že spolu žijí alespoň jeden rok.<sup>72</sup> Rozdíl ve věku mezi osvojitelem a osvojencem musí být dle čl. 370-1-1 odst. 1 CC minimálně deset let.

Francouzský občanský zákoník rozeznává dva typy osvojení. První z nich je tzv. prosté osvojení (z franc. „adoption simple“), v jejímž důsledku zůstávají zachovány vazby s původní biologickou rodinou. Navíc se utváří příbuzenský vztah mezi osvojencem a osvojitelem, kteří vůči němu nabývají rodičovskou odpovědnost.<sup>73</sup> To vede ke značným výhodám především v rámci dědického práva, kdy osvojenec dědí nejen po svých biologických, ale i adoptivních rodičích.

---

<sup>69</sup> Jednalo se o zákon z roku 2022 (Loi du 21 février 2022 visant à réformer l'adoption) s účinností od 1.1.2023. Navazuje na zprávu poslankyně Monique Limon, kterou sepsala v roce 2019 se senátkou Corinne Imbertovou s názvem „Směrem k etice adopce, dejme dětem rodinu“ (z franc. „Vers une éthique de l'adoption, donner une famille à un enfant“). V souvislosti s výše uvedeným zákonem bylo vydáno také nařízení (Ordonnance n° 2022-1292 du 5 octobre 2022 prise en application de l'article 18 de la loi n° 2022-219 du 21 février 2022 visant à réformer l'adoption) upravující jednotlivá ustanovení CC.

<sup>70</sup> Viz čl. 343 CC.

<sup>71</sup> Viz čl. 343-1 odst. 1 CC.

<sup>72</sup> Dřívější právní úprava zakotvovala povinnost společného žití partnerů po dobu nejméně dvou let, tudíž i v tomto ohledu lze shledat určité kroky vstříc osvojení.

<sup>73</sup> Viz čl. 360 odst. 1 CC.



Ve vztahu k adoptivním rodičům ovšem není považován za nepominutelného dědice. Souhlas osvojitele či osvojitelů s osvojením se činí před notářem, o čemž notář vyhotoví veřejnou listinu. Souhlas je ze zákona vyžadován i u dítěte staršího třinácti let.<sup>74</sup> Ze závažných důvodů může být osvojení na základě soudního rozhodnutí zrušeno.

Úplným osvojením (z franc. „adoption plenière“) naopak dochází ke zpretrhání vazeb s původní rodinou a ke vzniku zcela nových příbuzenských vazeb s rodinou adoptivní,<sup>75</sup> osvojenec tedy přebírá dle čl. 357 odst. 1 CC příjmení osvojitelů. Dle čl. 359 CC je úplné osvojení nezrušitelné. V případě smrti adoptivních rodičů se osvojenec stává nepominutelným dědicem osvojitelů, po svých biologických rodičích nedědí. Nutno podotknout, že úplné osvojení lze využít pouze v případech vyjmenovaných zákonem.<sup>76</sup>

#### **2.4.5 Právní následky v oblasti práva sociálního zabezpečení**

V oblasti práva sociálního zabezpečení čerpáme právní úpravu ze zákoníku sociálního zabezpečení.<sup>77</sup> Obecně lze shrnout, že uzavřením občanského paktu solidarity dochází k modifikaci sociálního postavení partnerů. Vzniká například nárok na příspěvek při „nedobrovolné“ ztrátě zaměstnání partnera, který jednostranně ukončí pracovní poměr, aby mohl následovat svého partnera, který opustil dosavadní bydliště, za účelem výkonu nového zaměstnání.<sup>78</sup> Výhody plynou i ze sociálního pojištění, kdy paksovaný partner, který sám není pojištěn, může jako závislý partner využívat sociální postavení svého pojištěného partnera, kterému na dávky nemocenského pojištění vznikl nárok (například na dávku nemocenské).<sup>79</sup>

---

<sup>74</sup> Souhlas osvojence je vyžadován na základě čl. 349 odst. 1 CC. Dle čl. 350 CC může být ovšem takový souhlas nahrazen vyjádřením některé z osob pověřených ochranou (z franc. „ad hoc administrateur“).

<sup>75</sup> Viz čl. 355-2 odst. 1 CC.

<sup>76</sup> Viz čl. 370-1-3 CC.

<sup>77</sup> Zákoník o sociálním zabezpečení (dále jen „Code de la sécurité sociale“) přijatý v roce 1985.

<sup>78</sup> Právní úpravu příspěvku nalezneme v Úmluvě o odškodnění při ztrátě zaměstnání přijaté v roce 2014 (Convention du 14 mai 2014 relative à l'indemnisation du chômage), která nárok na příspěvek podmiňuje uzavřením PACS před zánikem pracovního poměru.

<sup>79</sup> Viz čl. L161-14 zákoníku o sociálním zabezpečení, který stanoví, že partner žádající o dávku musí být osobou vyživovanou druhým nemocensky pojištěným partnerem a zároveň mu nevzniká nárok na dávku z jiného důvodu. Při uplatnění nároku musí prokázat existenci PACS.

Nutno dodat, že některé sociální dávky právní řád přiznává pouze manželům, partneri na ně ze zákona ztrácí uzavřením paktu občanské solidarity nárok. Jedná se například o dávku vdovský či vdovecký důchod (tzv. pozůstalostní důchody), která se vyplácí po dobu dvou let po smrti manžela.<sup>80</sup> V souvislosti s úmrtím partnera zákon paksovaným partnerům přiznává alespoň právo na doživotní pojistné plnění přeživšího partnera<sup>81</sup> a právo na doživotní důchod v případě pracovního úrazu či nemoci z povolání se smrtelnými následky.<sup>82</sup> Druhou dávkou, na kterou partneri nárok nemají, je příspěvek na podporu rodiny<sup>83</sup> poskytovaný osobám, které převzali skutečnou a trvalou odpovědnost za osiřelé dítě.<sup>84</sup>

#### **2.4.6 Právní následky v oblasti pracovního práva**

V oblasti pracovněprávní čerpáme práva a povinnosti ze zákoníku práce,<sup>85</sup> který ve svých čl. L3142-1 až čl. L3142-3 zakotvuje pravidla veřejného pořádku. Patří mezi ně například právo na čtyři dny dovolené za účelem uzavření manželství či paktu občanské solidarity, dále poskytuje tři dny dovolené z důvodu úmrtí druhého partnera. V případě výkonu zaměstnání obou partnerů u stejného zaměstnavatele mohou (totožně jako manželé), požádat o čerpání dovolené souběžně. Paksovaní partneri disponují dále právem na dovolenou za účelem doprovodu partnera těhotné ženy na povinnou lékařskou prohlídku nebo na dovolenou z důvodu narození nebo adopce dítěte.<sup>86</sup>

#### **2.4.7 Právní následky v oblasti daňového práva**

Všeobecný daňový zákoník<sup>87</sup> zakotvuje (stejně jako v manželství) povinnost společného zdanění partnerů. Partneri tedy podávají společné daňové přiznání jako jedna

---

<sup>80</sup> Viz čl. L353-1 odst. 1 zákoníku o sociálním zabezpečení.

<sup>81</sup> Viz čl. L361-4 odkazující na čl. R361-3 zákoníku o sociálním zabezpečení.

<sup>82</sup> Viz čl. L434-8 zákoníku o sociálním zabezpečení.

<sup>83</sup> Z franc. „allocation de soutien familial“.

<sup>84</sup> Viz čl. L523-1 a čl. L523-2 zákoníku o sociálním zabezpečení.

<sup>85</sup> Zákoník práce (dále jen „Code du travail“).

<sup>86</sup> Viz čl. L3142-1 zákoníku práce.

<sup>87</sup> Všeobecný daňový zákoník (dále jen „Code général des impôts“ nebo „daňový zákoník“).

daňová jednotka.<sup>88</sup> V důsledku toho vzniká solidární odpovědnost partnerů za úhradu daně, a tak je stát v případě prodlení oprávněn vymáhat úhradu po kterémkoli z nich. Pokud se z režimu společného zdanění chtějí vymanit a zdanit příjmy (jimiž každý disponoval v daném roce) samostatně, zákon s touto možností počítá.<sup>89</sup> Společné daňové přiznání může nicméně partnerům zajistit daňové úspory, a to hlavně v situaci značného nepoměru mezi příjmy partnerů. Odděleně se daní dle čl. 6 bod 6 všeobecného daňového zákoníku také příjmy vzniklé během posledního roku před zánikem PACS. V případě úmrtí jednoho z partnerů se příjmy pozůstalého partnera zdaňují samostatně, společně se daní jen příjmy dosud nezdaněné.<sup>90</sup> Partneři jsou také podrobeni místním daním, konkrétně dani z bydlení a dani z nemovitosti. Daň z bydlení odvádí ten, kdo k 1. lednu daňového roku obývá nemovitost, ať už je jejím vlastníkem či pouhým nájemcem. Daň z nemovitosti naopak dle čl. 1380 všeobecného daňového zákoníku každoročně odvádí pouze její vlastník a to tehdy, pokud se nemovitost nachází na území Francie a nevztahuje se na ní osvobození od daně.

## 2.5 Zánik PACS

Velmi strohý základ úpravy procesu zániku paktu občanské solidarity a důsledků s tím spojených nalezneme v čl. 515-7 CC ve spojení se dvěma dekrety, které ho blíže konkretizují.<sup>91</sup> CC rozlišuje tyto příčiny zániku – smrt (jednoho či obou partnerů), prohlášení jednoho partnera nebo společné prohlášení obou partnerů či uzavření manželství. Tento výčet je taxativní, ani přes smluvní povahu tohoto institutu nelze vytvářet nové důvody zániku PACS.

### 2.5.1 Smrt

První příčinou uvedenou v čl. 515-7 odst. 1 a 2 CC je úmrtí obou partnerů nebo jednoho z nich. V takovém případě právní účinky nastávají automaticky ke dni úmrtí. Matrikář (či notář), který provedl registraci PACS, následně zaznamenává i jeho zánik do příslušné

---

<sup>88</sup> Viz č. 6 odst. 5 všeobecného daňového zákoníku.

<sup>89</sup> Tamtéž.

<sup>90</sup> Viz čl. 6 bod 8 všeobecného daňového zákoníku.

<sup>91</sup> Jedná se o dekret z roku 2006 věnující se deklaraci, změně, zániku a publicitě PACS (Décret n° 2006-1806 du 23 décembre 2006 relatif à la déclaration, la modification, la dissolution et la publicité du pacte civil de solidarité) a dekret z roku 2012 upravující registraci, přerušení a zánik PACS (Décret 2012-966 du 20 Aout 2012 relatif à l'enregistrement, rupture et dissolution du PACS).

evidence. V případě úmrtí pouze jednoho z partnerů zánik zaznamenává na okraj rodného listu pozůstalého partnera.

## 2.5.2 Jednostranné či společné prohlášení

Druhým možným způsobem je učinění prohlášení, a to buď jedním partnerem či společným prohlášením obou z nich (z franc. „déclaration conjointe“), a to kdykoli v průběhu trvání soužití partnerů.<sup>92</sup>

V případě jednostranného prohlášení pouze jeden z partnerů právním jednáním vypovídá dohodu o PACS. Důvody takové výpovědi uvádět nemusí,<sup>93</sup> druhý partner je povinen učiněné rozhodnutí respektovat.<sup>94</sup> O svém úkonu musí poté partner, který žádá o ukončení PACS, informovat soudního komisaře (notáře či matriční úřad).<sup>95</sup> Zrušení jednostranným prohlášením je podrobena stejným formalitám jako v případě dvoustranného prohlášení – nejprve tedy partner učiní jednostranné prohlášení, které matrikář či notář zaregistrují a následně zajistí publicitu PACS zaznamenáním v rodném listě partnerů.

Společné prohlášení spočívá ve dvoustranném právním jednání, prostřednictvím kterého oba partneři svobodně projevují vůli PACS ukončit. Datované a podepsané písemné prohlášení odevzdají orgánu, který provedl registraci vzniku PACS – buď matričnímu úřadu či notáři. Ten poté prohlášení zaeviduje a dle čl. 517-7 odst. 7 CC a od tohoto okamžiku nastávají

---

<sup>92</sup> Viz čl. 517-7 odst. 3 CC.

<sup>93</sup> Jak jsem již zmiňovala výše, poté, co byl zákon o PACS zakotven do francouzského právního řádu, namítala řad poslanců jeho protiústavnost, mimo jiné protiústavnost jednostranného zrušení PACS, u Ústavní rady. Dle stěžovatelů totiž odporuje zásadě „pacta sunt servanda“ (tedy „smlouvy mají být plněny“). Zároveň možnost jednostranného zrušení PACS přirovnávají k institutu zapuzení manžela (viz čl. 237 CC). Ústavní rada protiústavnost zákona ani v jednom případě neshledala a ve svém rozhodnutí (Décision n° 99-419 DC du 9 novembre 1999) judikovala, že „PACS náleží do kategorie smluv soukromého práva uzavřených na dobu neurčitou, které mohou být kdykoli zrušeny jednou ze stran.“ Zároveň v souladu s čl. 4 Deklarace práv člověka a občana dodává, že: „Tato smlouva může být zrušena jednostranně, avšak s výhradou garance poskytnutí náhrady případné újmy, která mohla být způsobena jednostranným zrušením druhé straně. Tohoto práva nemůže být partner zbaven.“ K zapuzení se vyjádřila takto: „PACS není manželství, ale smlouva soukromého práva uzavřená na dobu neurčitou, jednostranné zrušení tedy nelze přirovnávat k zapuzení manžela.“

<sup>94</sup> Viz čl. 515-7 odst. 5 CC.

<sup>95</sup> Dekretem z roku 2021 (Décret n° 2021-1625 du 10 décembre 2021 relatif aux compétences des commissaires de justice) účinným od 1.7.2022 došlo k zakotvení nových kompetencí soudního komisaře (z franc. „commissaire de justice“). Jednou z nich je i notifikace jednostranného prohlášení paksovaného partnera, která se dříve činila u soudního vykonavatele (z franc. „huissier de justice“).

mezi partnery právní následky zániku. Bylo-li společné prohlášení partnerů zaregistrováno u notáře, ten musí takovou skutečnost oznámit matričnímu úřadu partnerů, který následně zajistí publicitu zániku PACS – potvrdí jeho zánik na okraj rodných listů partnerů, čímž nastávají právní účinky zániku PACS i vůči třetím osobám.<sup>96 97</sup>

### **2.5.3 Uzavření manželství**

Pakt občanské solidarity je dle čl. 515-7 odst. 1 CC možné zrušit také uzavřením manželství. V tomto případě musíme ovšem rozlišit dvě rozdílné situace. V prvním případě se již paksovaní partneři společně rozhodnou pro uzavření manželství, čímž automaticky dochází k zániku jimi uzavřeného paktu občanské solidarity, a to okamžikem uzavření manželství. Od této chvíle nastávají dle čl. 515-7 odst. 1 CC právní účinky zániku PACS nejen mezi partnery, ale i vůči třetím osobám. Příslušný matrikář či notář jsou následně povinni zánik zaregistrovat a zaznamenat na okraj rodného listu partnerů.

V praxi ovšem může nastat i druhá situace, kdy chce manželství uzavřít pouze jeden z paksovaných partnerů, a to s jinou osobou než s tou, se kterou tvoří PACS. V takovém případě musí partner učinit jednostranné prohlášení vůle jednoho z partnerů, k zániku PACS poté dochází automaticky okamžikem uzavření manželství. Zánik PACS se musí opět zaregistrovat a zaznamenat na okraji rodného listu partnerů.

## **2.6 Právní následky zániku PACS**

Zánikem občanského paktu solidarity dochází mezi partnery k vypořádání vzájemných práv a povinností – od této chvíle již nejsou vázáni povinnostmi společného bydlení, nejsou povinni poskytovat si vzájemnou materiální pomoc a osobní podporu. Zároveň dochází ke vzájemnému majetkovému vypořádání, které se odvíjí od majetkového režimu zvoleného v dohodě o PACS. Pokud si tedy partneři zvolili režim separace jmění, po zániku PACS si každý z partnerů ponechá svůj vlastní majetek nabytý před či v průběhu partnerského soužití. Pokud ovšem partneři ve své dohodě výslovně zakotvili režim spoluvlastnictví, dochází k rozdělení společného majetku. Nutno podotknout, že pokud se partneři rozhodnou uzavřít manželství, majetkový režim uplatňovaný v rámci PACS zůstává zachován i v průběhu

---

<sup>96</sup> Viz čl. 4 du décret n° 2012-966 du 20 août 2012.

<sup>97</sup> Viz čl. 515-7 odst. 8 CC.

manželství. To tedy znamená, že pokud v průběhu trvání soužití nabyt jeden z partnerů majetek do jeho výlučného vlastnictví, uzavřením manželství se nic nemění a majetek zůstává v jeho výlučném vlastnictví. V případě neshod mezi partnery ohledně majetkového vypořádání disponují partneři dle čl. 515-7 odst. 10 CC možností obrátit se na specializovaný rodinněprávní soud zabývající se důsledky rozpadu PACS, rozdělením majetku a také případnou náhradou škody vzniklé opuštěnému partnerovi na základě jednostranného (nemilosrdného) zrušení PACS způsobena.<sup>98</sup> Zákon také zavádí možnost požádat o tzv. „přednostní přiznání“ (z franc. „attribution préférentielle“), na jehož základě se určitý majetek v podílovém spoluvlastnictví partnerů stane součástí výlučného vlastnictví jednoho z partnerů.<sup>99</sup> Typicky se tento institut využívá například v situaci, kdy se majetek pozůstalého partnera stane po smrti partnera součástí pozůstalosti a dělí se tak společně s dědici zemřelého partnera. Předmětem takového přiznání může být pouze majetek vyjmenovaný v čl. 831-2 CC – vlastnictví bytu či nájem bytu, který žadatel obývá (včetně nábytku nacházejícího se v bytě), dále vlastnictví či nájem prostoru, ve kterém partner žadatel vykonává svoje zaměstnání (včetně nábytku sloužícímu k výkonu profese) či podnik na jehož provozu se žadatel aktivně podílel nebo podílí. Podmínkou k získání majetku do výlučného vlastnictví je existence spoluvlastnictví daného majetku a zároveň musí být partner schopen za přiznaný majetek poskytnout finanční náhradu.

V případě úmrtí jednoho z partnerů nevzniká automaticky přeživšímu partnerovi právo na pozůstalost zůstavitele, partneři jsou v rámci dědického práva považovány za třetí osoby, nejedná se tedy o tzv. zákonné dědice. V praxi to znamená, že i kdyby po sobě zůstavitel nezanechal žádné příbuzné (rodiče, děti, sestry, bratry atd.), pozůstalý partner by nedědil. V případě, že by spolu partneři měli dítě, dostalo by, jakožto zákonný dědic, přednost před pozůstalým partnerem a dědilo by vše. Pokud tedy zůstavitel chce, aby jeho partner po smrti dědil, musí již v průběhu života učinit určitá opatření na jeho ochranu – buď může o svém majetku pořídit závěť nebo mu jej v průběhu života darovat.

---

<sup>98</sup> Soud posuzuje každý případ individuálně, přičemž výše odškodnění závisí na významu utrpěné újmy. Právo na náhradu újmy soud přizná tehdy, pokud došlo ke zrušení PACS nemilosrdným způsobem (z franc. „rupture brutale“). Příkladem takového nemilosrdného a nemorálního chování může být situace, kdy partner vyhodil na ulici druhého partnera z jejich společného bydliště i s jeho věcmi. Takové chování Odvolací soud v Paříži ve svém rozhodnutí z roku 2013 (Arrêt CA Paris, n° 11/22934 du 12 septembre 2013) posoudil jako nemilosrdné a nárok na náhradu majetkové újmy opuštěnému partnerovi přiznal.

<sup>99</sup> Viz čl. 515-6 CC ve spojení s čl. 831, 831-2, 832-3, 832-4 CC.

Majetek zůstavitele můžeme rozdělit na dvě části. V první řadě se jedná majetek určený nepominutelným dědicům (z franc. „héritier réservataire“) zůstavitele (tedy děti), kteří mají ze zákona právo na tzv. povinný díl (z franc. „réserve héréditaire“) – jím se rozumí osobní právo na minimální podíl na pozůstalosti zůstavitele vyhrazeno pouze nepominutelným dědicům. Druhou částí je tzv. „podíl, o němž lze pořídit závěť“ (z franc. „quotité disponible“), o němž zůstavitel volně pořizuje závěť a je tedy na něm, komu svůj majetek zůstaví. Ve své volbě je ovšem limitován, a to především povinným dílem dědiců. Pokud mají paksovaní partneři jedno dítě, náleží mu ½ dědictví, pokud mají dvě děti, náleží jim ⅔ dědictví (o zbylé třetině rozhodne ve své závěti), pokud mají tři a více dětí, náleží jim ¾ dědictví (a zbylou jednu čtvrtinu opět zůstavitel rozdělí dle své vůle). Nemá-li pár děti, může zůstavitel testamentem odkázat pozůstalému partnerovi celý svůj majetek. Pokud partneři nemají děti, zároveň žijí rodiče zůstavitele a došlo k sepsání závěti ve prospěch partnera, má pozůstalý partner před rodiči přednost – rodiče zůstavitele tedy nezdědí nic a celé dědictví případně pozůstalému partnerovi.

Druhá možná ochrana přeživšího partnera spočívá v darování majetku zůstavitelem v průběhu života (tj. jednání inter vivos). Dle čl. 894 CC se jedná o jednostranné právní jednání uskutečněné na základě darovací smlouvy mezi dárcem, který se zavazuje bezplatně převést vlastnické právo, a obdarovaným, který dar přijímá. Sepsání darovací smlouvy a její podpis se uskutečňuje u notáře, smlouva nabývá účinnosti na rozdíl od testamentu ihned (nikoli tedy až smrtí zůstavitele). Dar je možné uskutečnit v jedné nebo více splátkách. Nevýhodou ovšem představuje nemožnost dar odvolat, a to ani v případě zrušení PACS. Dary mezi partnery jsou zdanitelné ve stejném režimu jako dary mezi manžely. Osvobození od daní přichází v úvahu až do výše 80 274 eur.<sup>100</sup>

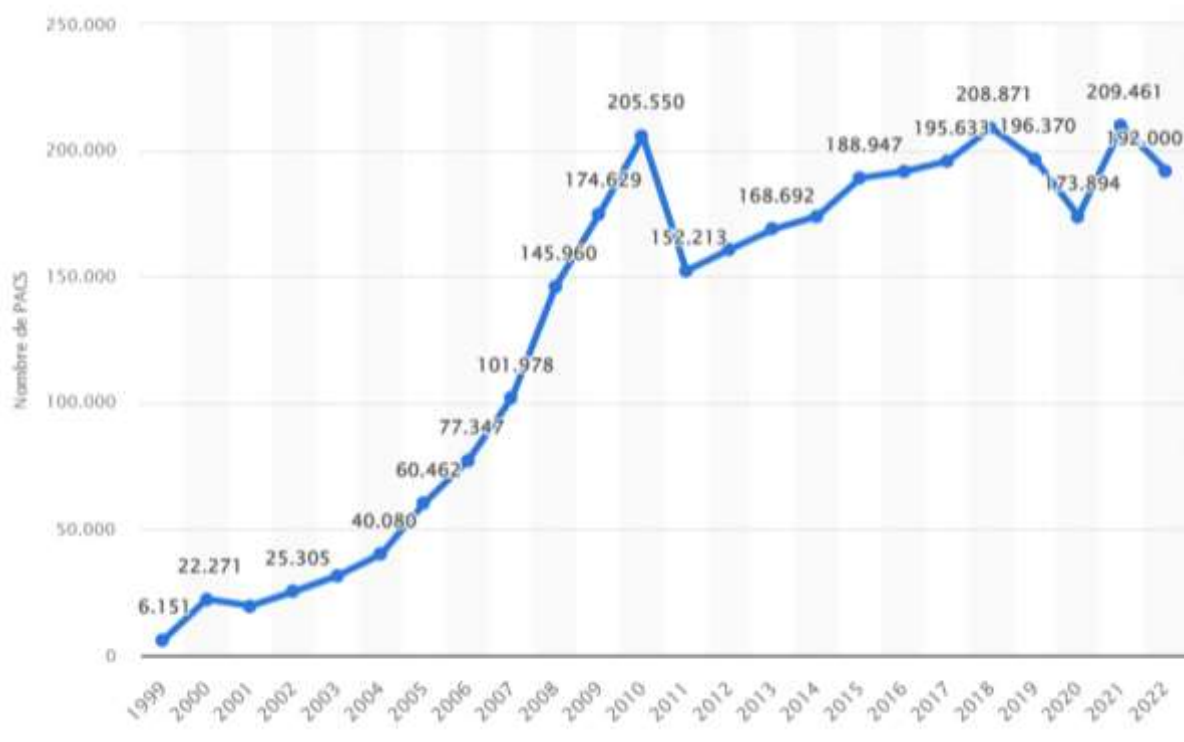
## 2.7 Vývoj počtu uzavřených PACS

Jak jsem již výše uvedla, zájem o uzavření PACS od roku 1999, kdy byl do francouzského právního řádu zakotven, neustále stoupá. Následující podkapitola má za cíl výše uvedenou tendenci demonstrovat na konkrétních grafech popisujících vývoj PACS v letech. Nabízí také srovnání počtu uzavřených PACS z hlediska pohlaví partnerů, tedy srovnání počtu uzavřených PACS homosexuálními a heterosexuálními páry.

---

<sup>100</sup> Viz čl. 790 F všeobecného daňového zákoníku, dle něhož jsou partneři povinni odvést daň z daru v případě překročení výše uvedené částky. Výše daně se pohybuje na stupnici od pěti do čtyřiceti pěti procent.

## 2.7.1 Vývoj od roku 1999 do roku 2022



Obrázek 1: Vývoj PACS v letech 1999 až 2022 (zdroj: Statista 2023)

K zakotvení PACS do francouzského právního řádu došlo v listopadu roku 1999 a do konce téhož roku (tedy za necelé dva měsíce) ho uzavřelo 6 151 homosexuálních párů. Z výše uvedeného grafu zohledňujícího počet uzavřených PACS v průběhu let nehledě na pohlaví partnerů vyplývá, že počet uzavřených PACS každoročně od roku 1999 rostl, a to až do roku 2010, v němž poprvé došlo k překročení hranice 200 tisíc. Růst se zastavil v roce 2011 v důsledku nově přijaté daňové reformy.<sup>101</sup> Od její účinnosti totiž paksování partneři již nedisponují možností učinit až tři daňová přiznání (jedno samostatné každým z partnerů a jedno společné), které mělo za následek výrazné snížení výše daně, a to hlavně u vysoce příjmových rodin. Od roku 2012 nicméně opět zájem o uzavření paktu občanské solidarity roste, situace se nezměnila ani přijetím zákona o manželství pro stejnopohlavní páry v roce 2013.<sup>102</sup> Prudký nárůst oblíbenosti PACS zaznamenává mezi lety 2017 a 2018, kdy v důsledku nově přijaté

<sup>101</sup> Loi n° 2011-900 du 29 juillet 2011 de finances rectificative pour 2011.

<sup>102</sup> Loi n° 2013-404 du 17 mai 2013 ouvrant le mariage aux couples de personnes de même sexe.

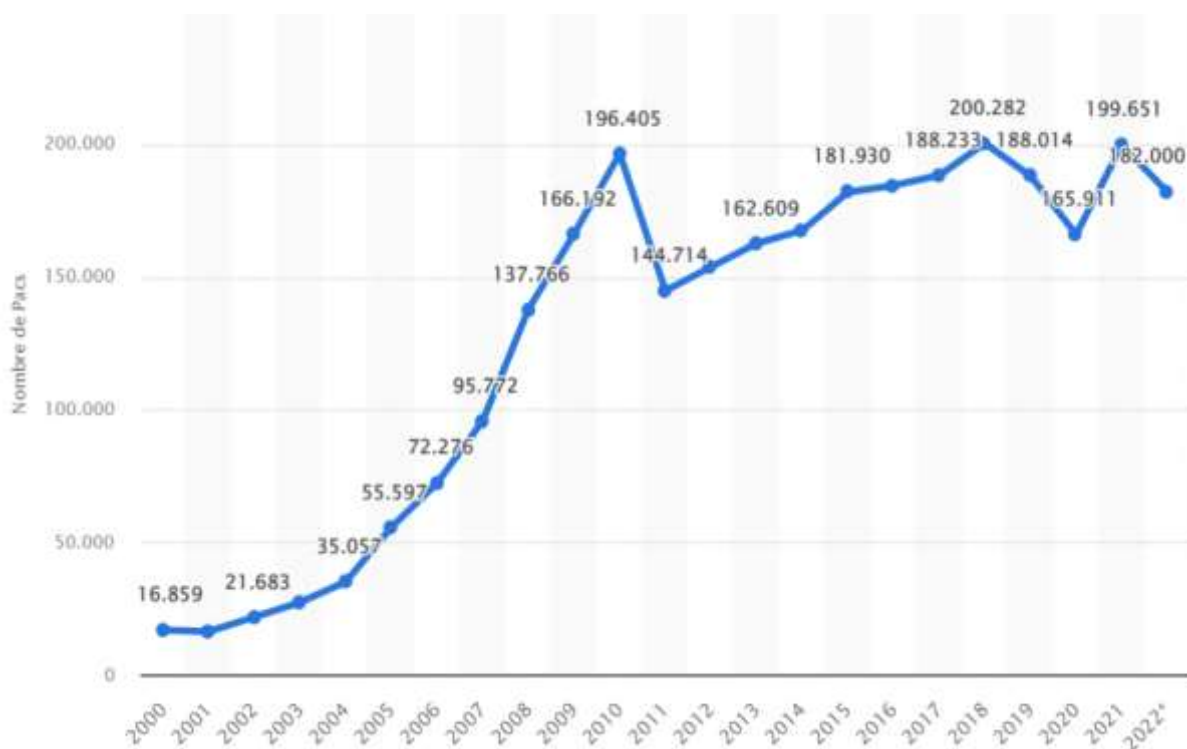


reformy<sup>103</sup> dochází k výraznému zjednodušení administrativního postupu uzavírání PACS – jeho registraci nově bezplatně provádí matriční úřady.

## 2.7.2 Porovnání vývoje mezi páry homosexuálními a heterosexuálními

Pro komplexnější pochopení je třeba připomenout, že zakotvením paktu občanské solidarity do francouzské právní úpravy zákonodárce zamýšlel umožnit osobám stejného pohlaví uzavřít svazek alternativní k manželství. Jinak řečeno, primárně cílil na páry homosexuální. Tak například zatímco v roce 2000 se pro jeho uzavření rozhodlo 5 412 homosexuálních párů, v roce 2022 to bylo 9 810 párů. Z výše uvedeného srovnání je sice patrný nárůst počtu uzavřených PACS v průběhu let, není ale nikterak markantní.

Za povšimnutí stojí naopak postupně se zvyšující zájem o PACS mezi partnery odlišného pohlaví, kteří mu často dávají přednost před tradiční formou soužití osob – manželstvím.



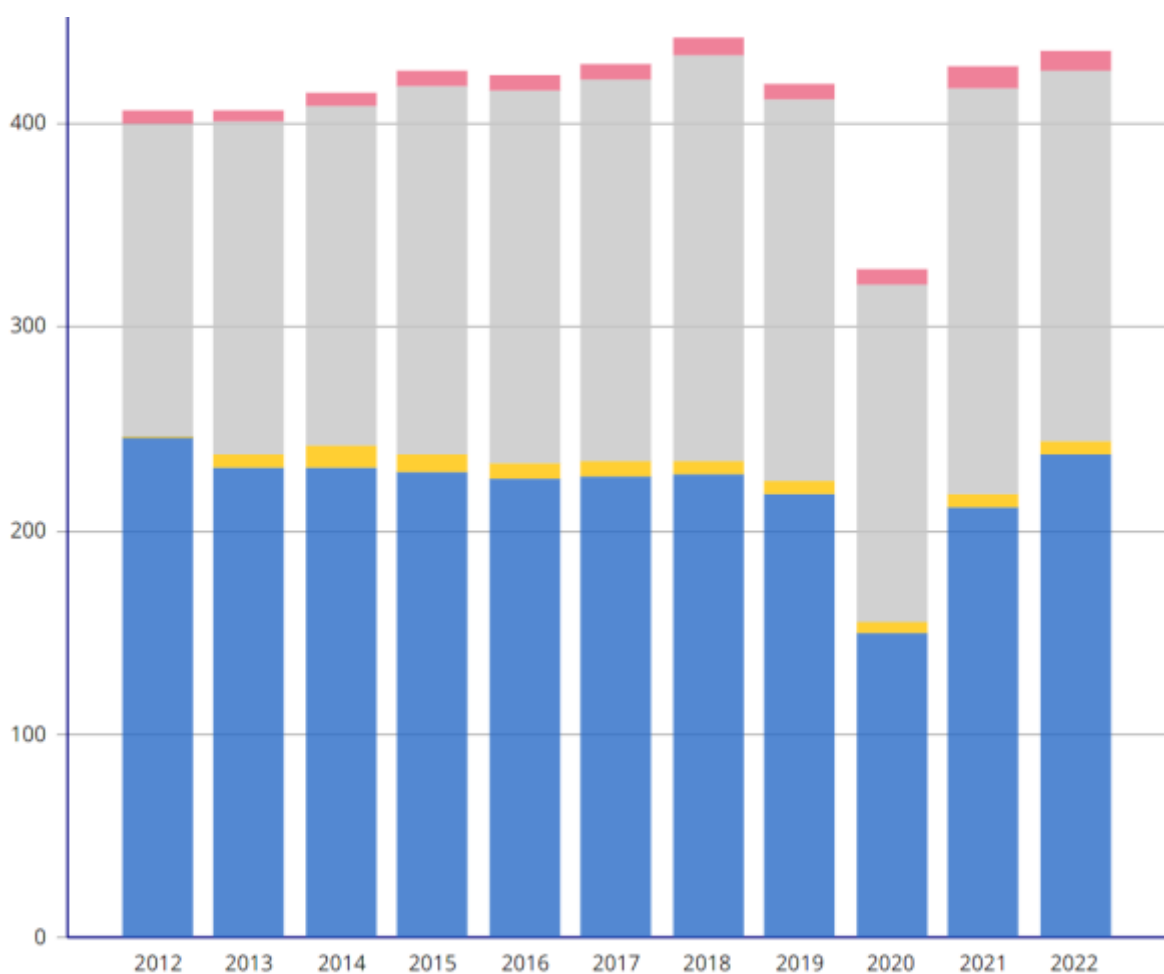
Obrázek 2: Vývoj počtu uzavřených PACS mezi páry odlišného pohlaví mezi lety 2000 až 2022 (zdroj: Statista 2023)

<sup>103</sup> Loi n° 2016-1547 du 18 novembre 2016 de modernisation de la justice du XXIe siècle.

Výše uvedený graf znázorňuje vývoj počtu PACS uzavřených mezi heterosexuálními páry. Zatímco v roce 2000 uzavřelo PACS 16 859 heterosexuálních párů, v roce 2022 to bylo 182 000 párů. Počet uzavřených PACS mezi heterosexuály se za 22 let více než zdesetinásobil.

Z výše uvedených skutečností lze vyvodit dva klíčové poznatky. Zaprvé pakt občanské solidarity uzavírají primárně páry heterosexuální, nikoli tedy páry stejného pohlaví, pro které byl PACS původně zamýšlen. S tím se pojí druhý klíčový poznatek – v důsledku rostoucí oblíbenosti PACS (který je Francouzi často upřednostňován před manželstvím), každoročně klesá počet uzavřených manželství.

### 2.7.3 Porovnání vývoje uzavřených PACS a manželství



Obrázek 3: Porovnání vývoje počtu uzavřených PACS a manželství mezi lety 2012 a 2022 (zdroj: Insee)

Výše uvedený graf porovnává počet uzavřených PACS a manželských svazků mezi lety 2012 a 2022. Červená barva znázorňuje PACS uzavřené páry stejného pohlaví, šedá barva

PACS uzavřený páry odlišného pohlaví. Žlutá barva znázorňuje manželství homosexuálů a modrá barva pak manželství uzavírané páry odlišného pohlaví.

Z grafu lze vyvodit, že se počet uzavíraných manželství každoročně nepatrně snižuje v důsledku stále sílícího paktu občanské solidarity, čímž se obě hodnoty neustále přibližují. Klíčový zlom nastal v roce 2020, kdy bylo poprvé uzavřeno více PACS než manželství. Tento údaj je ovšem trochu zkreslený – příčinou poklesu počtu uzavřených sňatků byla nepochybně pandemie COVID-19, kdy v důsledku přijatých vládních opatření došlo k zákazu konání svatebních obřadů. Po lehkém ústupu pandemie se francouzská vláda rozhodla pro uvolnění některých opatření, stále nicméně regulovala například počet osob na svatebních obřadech. Z toho důvodu se řada snoubenců rozhodla raději pro odložení jejich svatby. Z grafu lze usoudit, že již v roce 2021 se počet uzavřených sňatků vrátil na téměř stejnou hodnotu jako před úderem pandemie COVID-19, tedy v roce 2019, a to navzdory některým (stále účinným) vládním opatřením.

Lze shrnout, že ačkoli ve francouzské společnosti stále dominuje manželství, popularita PACS každoročně stoupá, a je tak jen otázkou času, kdy počet uzavřených PACS předežene manželství. Pro bližší představu, v roce 2000 uzavřelo PACS zhruba 22 tisíc párů, v roce 2022 to bylo 192 tisíc.<sup>104</sup>

#### **2.7.4 Příčiny vzrůstající oblíbenosti PACS a jeho porovnání s manželstvím**

Zaměříme se nyní na příčiny sílícího zájmu francouzské společnosti o PACS. V čem tkví jeho výhoda?

V první řadě umožňuje díky své smluvní povaze flexibilně upravit svazek partnerů, jejich vzájemná práva a povinnosti a domluvit se na uspořádání společného života. Manželství je naopak typické svou rigidní povahou, zákonná právní úprava obsahuje převážně kogentní právní normy, od kterých se nelze odchýlit.

Další neméně důležitá výhoda PACS spočívá v jednoduchosti a rychlosti jeho vzniku, stejně tak i zániku. Ke vzniku postačí dostavit se osobně na matriku či k notáři, doložit nezbytné dokumenty a provést registraci. Nekoná se tedy žádný slavnostní a formální sňatečný obřad

---

<sup>104</sup> DELESTRE, Sheelah. *Nombre de PACS conclus en France 1999-2022* [online]. Statista, 10 mai 2023. [Cit. 1.6. 2023]. Dostupné z: <https://fr.statista.com/statistiques/472192/nombre-pactes-civils-de-solidarite-pacs-france/>.

jako je tomu u manželství. Zároveň je celý proces (pokud není prováděn notářem, ale matričním úřadem) bezplatný. Obdobně i pro zánik postačí učinit prohlášení partnerů na matrice či u notáře a následně provést jeho registraci. Na rozdíl od manželství tedy není potřeba absolvovat často zdlouhavé, psychicky velmi stresující a finančně nákladné rozvodové řízení.

Z obou forem soužití osob vyplývají rozdílná práva a povinnosti. Zprvce uzavřením PACS nevzniká partnerovi právo převzít příjmení druhého partnera, jako je tomu v případě vstupu do manželského svazku. Každý z partnerů si tak ponechává své příjmení. Výše uvedená skutečnost sice nepředstavuje nikterak závažnou nevýhodu PACS, nicméně vyjadřuje jistou symboliku, proto odepření možnosti převzít příjmení partnera mohou některé páry vnímat jako nespravedlivé. Zároveň není možné PACS vnímat jako jeden ze způsobů nabytí francouzského státního občanství (v případě, kdy je partnerem cizinec). K jeho získání je dle čl. 21 a násl. CC nezbytné podat žádost o naturalizaci, která následně podléhá posouzení orgány veřejné moci. Ani uzavření manželství není automaticky důvodem pro udělení státního občanství,<sup>105</sup> nicméně proces jeho získání může značně urychlit.

Rozdíl mezi oběma instituty se projevuje také v otázce povinnosti vzájemné věrnosti. Code civil ve svém článku 212 zakotvuje povinnost věrnosti v manželství, u paksovaných partnerů jí sice explicitně nestanovuje, nicméně vzhledem k tomu, že PACS je smlouva, partneri by měli dodržovat také obecná zákonná ustanovení upravující smlouvy – konkrétně čl. 1104 CC zakotvující princip smluvní věrnosti stran. Dle odst. 1 tohoto článku mají být smlouvy sjednávány, uzavírány a naplňovány v dobré víře, odst. 2 téhož článku upřesňuje, že výše uvedená zásada patří mezi zásady veřejného pořádku. Názory na výše uvedenou problematiku nicméně nejsou jednotné, a to dokonce ani mezi soudy. Zatímco soud první instance v Lille se problematice věrnosti v PACS vyjádřil v rozhodnutí,<sup>106</sup> v němž uvedl, že čl. 515-1 CC předpokládá k naplnění povinnosti společného života partnerů také jejich

---

<sup>105</sup> Viz čl. 21-1 CC. V následujícím čl. 21-2 CC je dále stanoveno, že po uplynutí čtyř let od sňatku může cizinec učinit prohlášení (z franc. „déclaration de nationalité française par mariage“), kterým občanství nabude, a to za předpokladu, že manžel či manželka francouzské státní občanství v průběhu čtyřech let nepozbyli. Cizí státní příslušník musí mimo jiné prokázat dostačující úroveň francouzského jazyka a existenci společného a nepřetržitého bydlení partnerů. Dokládá také výpis z trestního rejstříku.

<sup>106</sup> Décision du 5 juin 2002 (TGI Lille) relative à l'infidélité entre pacsés.

vzájemnou loajalitu, odvolací soud v Rennes se ve své vyhlášce přiklonil spíše k názoru, že partneři v PACS nejsou povinností vzájemné loajality vázáni.<sup>107</sup>

Hlavní výhody manželství vyplývají z právní úpravy dědického práva. Zatímco v případě úmrtí jednoho z manželů se pozůstalý manžel řadí mezi zákonné dědice, dědí v první dědické třídě společně s potomky zůstavitele, partneři v PACS dědí jen v případě, kdy se vzájemně uvedou v platném pořízení pro případ smrti (typicky závěti). Pokud zůstavitel za doby svého života závěť neseptíše, pozůstalý partner po jeho smrti nedědí.

Výhoda manželství spočívá i v oblasti rodinného práva. Uzavřením manželství totiž počíná běžet vyvratitelná domněnka otcovství (franc. „présomption de paternité“), dle které se má za to, že otcem dítěte je manžel matky. V PACS se taková domněnka neuplatňuje, a to z důvodu odlišného účelu obou institutů – zatímco hlavním účelem manželství je vytvoření rodiny a řádná výchova dětí, smyslem PACS je uspořádání společného života dvou osob. Zároveň mají v případě manželství oba biologičtí rodiče příbuzenský vztah k dítěti, oběma tedy náleží výkon rodičovské odpovědnosti a vyživovací povinnost vůči dítěti. U homosexuálních párů náleží rodičovská odpovědnost v zásadě pouze jednomu z partnerů, tedy pouze biologickému rodiči. Pouze biologický rodič má také vyživovací povinnost vůči dítěti, druhý z partnerů jí není vázán, může se jí ovšem dobrovolně podrobit.

Významným krokem vstříc rovnoprávnosti obou institutů došlo v otázce osvojení v důsledku reformy přijaté v roce 2022.<sup>108</sup> Právo osvojit dítě je tak dnes na základě čl. 343 CC umožněno všem bez ohledu na formu soužití osob, tedy nejen manželům, ale i partnerům v PACS či osobám žijícím v konkubinátu.

---

<sup>107</sup> Arrêt n° 14/01737 du 5 mai 2015.

<sup>108</sup> Jednalo se o zákon z roku 2022 (Loi du 21 février 2022 visant à réformer l'adoption) s účinností od 1.1.2023. Navazuje na zprávu poslankyně Monique Limon, kterou sepsala v roce 2019 se senátorkou Corinne Imbertovou s názvem „Směrem k etice adopce, dejme dětem rodinu“ (z franc. „Vers une éthique de l'adoption, donner une famille à un enfant“). V souvislosti s výše uvedeným zákonem bylo vydáno také nařízení (Ordonnance n° 2022-1292 du 5 octobre 2022 prise en application de l'article 18 de la loi n° 2022-219 du 21 février 2022 visant à réformer l'adoption) upravující jednotlivá ustanovení CC.

### 3 Konkubinát

Další oficiálně uznávanou alternativní formou soužití je tzv. konkubinát (neboli nesezdané soužití) zakotvené do francouzského právního řádu společně s paktem občanské solidarity v roce 1999.<sup>109 110</sup> Článek 515-8 CC ho definuje jako „faktické soužití dvou osob různého či stejného pohlaví žijících v páru vyznačujícím se svou stabilitou a kontinuitou.“<sup>111</sup> Jedná se tedy o svazek faktický nikoli právní.<sup>112</sup> Předpokládá společný život partnerů (z franc. „vie commune“), kterým se zamýšlí především povinnost partnerů dlouhodobě žít pod jednou střechou včetně sexuálního poměru partnerů. Stabilita a kontinuita představují klíčové prvky konkubinátu, zákon ovšem nestanovuje žádnou minimální povinnou délku soužití partnerů.

#### 3.1 Vznik konkubinátu a jeho právní následky – práva a povinnosti partnerů

V důsledku toho, že se jedná pouze o faktické nikoli právní soužití, není zapotřebí k jeho vzniku žádných formalit.<sup>113</sup> K uplatnění některých výhod z tohoto soužití osob může být nicméně po partnerech vyžadováno tzv. „osvědčení o společném životě“ (z franc. „certificat de vie commune“) prokazující jeho existenci. O vydání osvědčení mohou partneři bezplatně zažádat na obecním úřadě, úředník ho vydá na místě, jakmile mu partneři předloží nezbytné doklady – jedná se především o doklad totožnosti a doklad o společném bydlišti. Existenci konkubinátu je možné prokázat také čestným prohlášením obou partnerů v něm žijících.

Vznik konkubinátu a jeho právní následky zákon neupravuje, partnerům tedy v zásadě žádné vzájemné povinnosti nevznikají. Nezakládá například povinnost vzájemné materiální pomoci či osobní podpory jako je tomu v PACS či manželství. Nemění se ani občanský stav partnerů – každý z partnerů si tedy ponechává své vlastní příjmení.

---

<sup>109</sup> Konkubinát vychází z franc. „concubinage“. Často také bývá označován jako „nesezdané soužití“ nebo „volný svazek“ či „kohabítace“. Velmi neformálním označením je také „soužití na hromádce.“

<sup>110</sup> Loi n°99-944 du 15 novembre 1999 relative au pacte civil de solidarité.

<sup>111</sup> „Le concubinage est une union de fait, caractérisée par une vie commune présentant un caractère de stabilité et de continuité, entre deux personnes, de sexe différent ou de même sexe, qui vivent en couple.“ Ústavní rada ve svém rozhodnutí (Décision n°99-944 du 9 novembre 1999 relative au pacte civil de solidarité) podotkla, že definice jednotlivých konstitutivních prvků konkubinátu jsou v režii judikatury soudů, které mají pojmy dovysvětlit.

<sup>112</sup> Ačkoli nesezdané soužití vyvolává určité (ovšem velmi omezené) právní následky, na rozdíl od manželství či PACS v zákoně absentuje úprava jeho právního režimu, a tak je vytvářen pouhou vůlí partnerů.

<sup>113</sup> Není například nezbytné ani vypracovat dohodu o vzájemných právech a povinnostech partnerů jako v PACS.

Co se týče majetkového režimu, uplatňuje se režim separace jmění, každý z partnerů tedy zůstává výlučným vlastníkem majetku nabytého před vstupem do konkubinátu a v jeho průběhu a je tak oprávněn ho spravovat a volně s ním nakládat. Část majetku může ovšem podléhat i režimu spoluvlastnictví, a to zejména pokud byl financován oběma partnery či pokud nelze výlučné vlastnictví k majetku jedním z nich prokázat. V případě vzniku dluhů vzniklých jedním z partnerů se nezakládá solidární odpovědnost druhého partnera,<sup>114</sup> jako je tomu dle čl. 220 CC v případě manželství.<sup>115</sup> To tedy znamená, že věřitel může splnění dluhu požadovat pouze po partnerovi, kterému dluh vznikl. Po druhém z partnerů jeho úhradu žádat nemůže, a to ani v případě, že se jedná o dluhy vzniklé pro hrazení vzdělání dětí či výdajů domácnosti.<sup>116 117</sup>

Život v konkubinátu s sebou nese vznik výdajů oběma partnerům. V zákoně ovšem není zakotvena povinnost partnerů na tyto tzv. výdaje na společné žití (z franc. „charges du ménage“) přispívat, a tak je vynakládá každý sám za sebe dle svého uvážení. Za účelem předejití majetkovým neshodám v případě rozluky partnerů se doporučuje při vzniku konkubinátu uzavřít smlouvu nastavující rámec společného soužití partnerů a z něj vyplývající vzájemná práva a povinnosti. Taková smlouva obsahuje soupis vlastnictví každého z partnerů a stanovuje míru jejich účasti na výdajích společné domácnosti.

Konkubinát vyvolává právní následky především v oblasti práva občanského, práva sociálního zabezpečení či pracovního a daňového práva. Konkubíni mají například stejně jako paksovaní partneři dle čl. L3142-1 zákoníku práce nárok na dovolenou v případě narození dítěte či úmrtí partnera. Pokud pracují u téhož zaměstnavatele, vzniká jim také nárok na společnou dovolenou. Nevzniká jim naopak (stejně jako paksovaným partnerům) nárok na některé dávky sociálního zabezpečení jako je vdovský či vdovecký důchod, ten dle zákona totiž náleží pouze

---

<sup>114</sup> Z franc. „absence de solidarité ménagère“.

<sup>115</sup> V roce 2001 se otázkou solidarity dluhů mezi konkubíny zabýval i Kasační soud, který ve svém rozhodnutí (Arrêt du 2 mai 2001, la Cour de cassation) judikoval, že právní úprava obsažená v čl. 220 CC zakotvující solidaritu manželů se nemůže v žádném případě analogicky aplikovat na konkubinát.

<sup>116</sup> Z franc. „contrats qui ont pour l'objet l'entretien du ménage ou l'éducation des enfants“.

<sup>117</sup> Viz srovnání s právní úpravou PACS, kdy v čl. 515-4 odst. 2 CC navzdory režimu separace jmění zákon zakotvuje solidární odpovědnost partnerů za dluhy vzniklých pro „potřeby každodenního života“ (solidarita partnerů se neuplatní v případě zjevně excesivních dluhů).

manželům.<sup>118</sup> Zároveň nemá pozůstalý partner nárok na důchod zemřelého manžela.<sup>119</sup> Může nicméně zažádat alespoň o peněžitý příspěvek (z franc. „capital-décès“), který se vyplácí osobám blízkým v případě úmrtí zůstavitele, pokud je příjemce osobou vyživovanou zesnulým pojištěncem.

V oblasti daní si můžeme povšimnout významného rozdílu oproti manželství či PACS, v konkubinátu totiž každý z partnerů podává své daňové přiznání samostatně, partneri tedy nepodléhají společnému zdanění.

Nově je partnerům v konkubinátu umožněna také společné osvojení dětí.<sup>120</sup> Čl. 343 odst. 2 CC uvádí dvě podmínky – zaprvé žadatelům musí být nejméně 26 let, zadruhé musí prokázat, že spolu nejméně jeden rok žijí. Úprava osvojení je v případě konkubinátu totožná s právní úpravou v rámci PACS.

### **3.2 Zánik konkubinátu a jeho právní následky**

Zánik konkubinátu nepodléhá žádným formalitám (není například nutné absolvovat rozvodové řízení), z tohoto důvodu je považován za nejvíce svobodnou a nejméně formální alternativní formu soužití. Konkubíni se tak mohou kdykoli v průběhu probíhajícího soužití odloučit, a to buď z vůle jednoho či obou partnerů nebo v důsledku jejich úmrtí.

#### **3.2.1 Smrt**

Úmrtí jednoho (či obou) partnerů způsobuje automaticky zánik konkubinátu. Pozůstalému partnerovi není garantována žádná ochrana – nevzniká mu tedy právo na pozůstalost zůstavitele. Dědí tedy (stejně jako v rámci PACS) pouze za předpokladu, že ho zůstavitel zahrne do své závěti.

---

<sup>118</sup> Viz čl. L353-1 odst. 1 zákoníku o sociálním zabezpečení.

<sup>119</sup> Z franc. „pension de réversion“. K tomu se vyjádřila i Ústavní rada v roce 2006 (Arrêt du 6 décembre 2006), přičemž stanovila, že manželství a konkubinát jsou dva rozdílné instituty, ze kterých vyplývají také rozdílná práva a povinnosti. Není tomu jinak ani v případě smrti jednoho z partnerů. Výše zmíněnou problematiku nelze dle Ústavní rady považovat za diskriminační.

<sup>120</sup> Toto právo bylo zakotveno zákonem přijatým v roce 2022 (Loi n° 2022-219 du 21 février 2022 visant à réformer l'adoption).



### 3.2.2 Jednostranné či společné prohlášení

Jednostranným prohlášením o ukončení konkubinátu nevzniká opouštěnému partnerovi nárok na žádnou odškodňující dávku. Odloučení partnerů by nicméně mělo být co nejvíce citlivé, aby nezpůsobilo opouštěnému partnerovi újmu. A tedy pokud došlo k ukončení konkubinátu nemilosrdným způsobem,<sup>121</sup> soud právo na náhradu škody opouštěnému partnerovi přizná.<sup>122</sup> Soud posuzuje každý případ objektivně a individuálně s ohledem na okolnosti případu.

Ať už konkubinát zaniká jednostranně či na základě shodné společné vůle, mělo by dojít k dohodě o jejich společném budoucím fungování. V důsledku režimu separace jmění si každý z partnerů ponechává majetek, jehož je výlučným vlastníkem. U nemovitých věcí záleží, zda například nájemní smlouvu podepsali oba partneři či pouze jeden z nich. Pokud ji podepsali oba, každý z konkubínů má vůči pronajímateli stejná práva a povinnosti a po zániku nesezdaného soužití každý z nich disponuje právem na pronájem. Pokud nájemní smlouvu podepsal pouze jeden z partnerů, vznikají pouze jemu práva a povinnosti vůči pronajímateli a po zániku nesezdaného soužití zůstává nájemcem nemovitosti. Co se týče právních následků zániku konkubinátu ve vztahu k dětem, je v zájmu partnerů, aby uzavřeli smírnou dohodu o úpravě vzájemných poměrů k dítěti (např. péči o dítě, jeho bydliště a vyživovací povinnost vůči němu). V případě neshod mezi partnery disponují možností obrátit se na rodinněprávní soud (z franc. „juge aux affaires familiales“).

---

<sup>121</sup> Z franc. „rupture brutale“.

<sup>122</sup> V tomto ohledu se tedy právní úprava konkubinátu nijak neliší od právní úpravy paktu občanské solidarity.

## 4 Česká právní úprava

Českou republiku bychom na rozdíl od Francie zařadili mezi země konzervativní. Respektuje sice dynamický vývoj společnosti a proměnlivost jejích hodnot a potřeb, na nastalé změny nicméně nereaguje příliš rychle – většinou trvá velmi dlouho, než se dílčí změna skutečně prosadí i v oblasti práva. Kořeny konzervativního přístupu můžeme nalézt v bývalém politickém (komunistickém) režimu trvajícím na našem území téměř 44 let. Ten se ve vztahu k jednotlivým formám soužití osob stavěl velmi jednoznačně – nepřipouštěl nic jiného než manželství. S pádem komunismu v roce 1989 se ovšem Česká republika stala právním státem založeným na úctě k právům a svobodám člověka a občana<sup>123</sup> a otevřela se světu. V důsledku globalizace došlo k transformaci hodnot společnosti a mezi nově nastolená témata se zařadila i otázka postoje k homosexualitě. Zároveň se začaly objevovat i alternativní formy soužití, jejichž popularita s postupem času roste. V současné době tedy český právní řád rozeznává celkově tři právní režimy soužití osob – manželství a dvě alternativní formy soužití, tedy registrované partnerství a nesezdané soužití.<sup>124</sup> Manželství mohou ovšem (na rozdíl od francouzské právní úpravy) uzavírat pouze heterosexuální páry, homosexuálům je naopak určeno registrované partnerství. Z takového přístupu můžeme vyvodit poměrně jednoznačné rozdělení společnosti na dvě skupiny dle sexuální orientace.

Přijetí zákona o registrovaném partnerství<sup>125</sup> znamenalo významný krok vstříc rovnoprávné společnosti, ke kterému se Česká republika odhodlala po 17 letech od pádu komunistického režimu. Zákon je nicméně dlouhodobě kritizován především z důvodu odlišných práv, kterými disponují homosexuálové v rámci registrovaného partnerství, od práv manželů v rámci manželství – konkrétně v oblasti majetkové a ve vztahu k dětem při osvojení. V tomto ohledu lze shledat jakousi nadřazenost institutu manželství nad partnerstvím.

V důsledku globalizace a stále sílícího tlaku společnosti se jednotliví členové Parlamentu České republiky v průběhu let snažili prosadit legislativní návrhy, které by

---

<sup>123</sup> Článek 1 odst. 1 Ústavy České republiky.

<sup>124</sup> Právní úpravu nesezdaného soužití sice občanský zákoník explicitně nezakotvuje, nicméně v rodinněprávních otázkách s ním počítá.

<sup>125</sup> Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o registrovaném partnerství“), zkráceně ZRP.

postavení homosexuálních partnerů ve společnosti zlepšily. Doposud nicméně neprošla žádná pro homosexuály přívětivější právní úprava. Určitý krok vpřed by mohl přinést v současné době projednávaný návrh zákona<sup>126</sup> předložený skupinou poslanců (Josef Bernard, Markéta Pekarová Adamová, Olga Richterová, Martin Baxa, Jana Pastuchová) již 3.6.2022.<sup>127</sup>

Tato novela občanského zákoníku si klade za cíl zpřístupnit institut manželství všem, tedy i homosexuálním párům. Manželství, které je doposud v § 655 OZ definováno jako „trvalý svazek muže a ženy“ by mělo být redefinováno jako „trvalý svazek dvou lidí“. Tím by český právní řád umožnil tzv. manželství pro všechny. Novela se dále zaměřuje na rozšíření práv homosexuálů a to tak, aby se co nejvíce přiblížila právům manželů – nově by tak uzavřením partnerství vzniklo partnerům společné jmění nebo by měli nárok na některé sociální dávky, například na dávku vdovský či vdovecký důchod. Vyřešit by se měla také nerovnost v rámci velmi kontroverzní otázky osvojení dětí – nově by právem společného osvojení dětí či alespoň přiosvojení dítěte druhého partnera měly disponovat i homosexuální páry.

V takto navrhované podobně ovšem návrh Poslaneckou sněmovnou neprošel, konsensus byl přijat alespoň ohledně pozměňovacího návrhu Jiřího Navrátila (KDU-ČSL) a Heleny Válkové (ANO). Aby nabyl účinnosti, musí s ním v nejbližší době vyslovit souhlas taktéž druhá komora Parlamentu ČR, Senát, a následně jej podepsat prezident Petr Pavel. V případě přijetí výše uvedené novely by manželství jako takové zůstalo možností pouze pro páry heterosexuální, páry stejného pohlaví by i nadále mohli uzavřít pouze partnerství. Poslanecká sněmovna se nicméně shodla alespoň na rozšíření práv homosexuálů – nově by jim přiznala téměř stejná práva jako manželům (např. společné jmění, nárok na některé sociální dávky) s výjimkou v oblasti osvojení, které by i nadále zůstalo právem pouze pro manžely. Nově by partneri měli mít možnost alespoň tzv. přiosvojení dítěte druhého partnera. Takto zvolený přístup jen potvrzuje mnou zmíněnou konzervativnost České republiky, která podmiňuje uzavření manželství odlišností pohlaví partnerů do něj vstupujících.

---

<sup>126</sup> Sněmovní tisk č. 241/0.

<sup>127</sup> V důsledku několikrát přerušeno projednávání prošel třetím čtením v Poslanecké sněmovně teprve na konci února roku 2024.

## 5 Registrované partnerství a nesezdané soužití

Následující kapitola má za cíl přiblížit dvě alternativní formy soužití v České republice, tedy registrované partnerství a nesezdané soužití. Zatímco francouzský Code civil obsahuje právní úpravu manželství i alternativních forem soužití osob, český občanský zákoník upravuje pouze manželství. Právní úpravu registrovaného partnerství tedy musíme čerpat ze samostatně stojícího zákona o registrovaném partnerství. Nesezdané soužití svou celistvou právní úpravu nemá, i přes to s ním právní řád na některých místech (například v občanském zákoníku) počítá.

### 5.1 Registrované partnerství

První pokusy o přijetí zákona upravujícího registrované partnerství se začaly objevovat v 90. letech 20. století. Kvůli obavám o rozbití tradičních hodnot jako je rodina žádný z nich nebyl po dlouhou dobu Parlamentem ČR přijat. Naděje významně stouply při přípravě rozsáhlé novely soukromého práva, kdy se začalo diskutovat o možnosti zakotvení institutu registrovaného partnerství do nově připravovaného občanského zákoníku. Tehdejší vláda v čele s Václavem Klausem se proti takovému postupu ohradila s argumentem, že registrované partnerství nepředstavuje rodinněprávní vztah a z tohoto důvodu ho nelze začlenit do občanského zákoníku a postavit ho na roveň manželství, základního kamene rodinného práva. V důsledku toho tedy zákonodárny sbor úmyslně vyčlenil právní úpravu registrovaného partnerství do zvláštního zákona, čímž ho de facto postavil na nižší úroveň než manželství. Za téměř dvacet let od účinnosti tohoto zákona nedošlo k žádné změně, i nadále tak registrované partnerství zůstává upraveno mimo občanský zákoník.

Proces přijetí nové právní úpravy týkající se registrovaného partnerství navíc neprobíhal hladce. V roce 2005 zákon předložila skupina poslanců, následně prošel oběma komorami Parlamentu ČR a byl postoupen k podpisu tehdejšímu prezidentu republiky Václavu Klausovi. Ten využil jemu svěřené pravomoci a na základě čl. 50 Ústavy ČR zákon vetoval, čímž ho vrátil Poslanecké sněmovně k novému projednání. Ke zdůvodnění svého rozhodnutí svolal mimořádnou tiskovou konferenci, na které mimo jiné prohlásil: „Můj názor na tento zákon je dlouhodobý a neměnný a mé důvody proti jsou jak konzervativní (jednotlivé paragrafy zákona nepřipustně kopírují uspořádání obvyklé pro tradiční a odvěkou instituci manželství a rodiny), tak liberální (zákon umožňuje jednomu registrovanému partnerovi, aby vymáhal na druhém registrovaném partnerovi pod pohrůžkou státní donucovací mašinérie různá plnění, což může mít ospravedlnění výlučně v případě dětí a rodiny, tedy v případě manželství, ale ne u jiných

mezilidských vztahů).“<sup>128</sup> Dále se ohradil vůči jakýmkoli spekulacím, že nepodporuje či bagatelizuje význam odstraňování diskriminace spojené se sexuální orientací lidí.<sup>129</sup> <sup>130</sup> V novém projednání se Poslanecké sněmovně podařilo nejnižším počtem potřebných hlasů (tedy 101 hlasy) přehlasovat prezidentské veto, v důsledku čehož byl zákon následně přijat.<sup>131</sup>

Právní úprava v onom zákoně obsažená je nicméně velmi strohá, věnuje se pouze vzniku, neplatnosti a zániku registrovaného partnerství či vzájemným právům a povinnostem partnerů (z nichž nejvíce vyživovací povinnosti). Zcela ovšem opomíjí například právní důsledky zániku registrovaného partnerství a s tím související právní ochranu dětí partnerů. Dále bývá zákon kritizován z důvodu užívání legislativní zkratky „partnerství.“<sup>132</sup> Jinak řečeno, zákonodárce si partnerství spojuje výhradně s osobami stejného pohlaví,<sup>133</sup> což se rozchází s běžnou mluvou, kde partnerstvím zamýšlíme spíše vztah muže a ženy, tedy osob odlišného pohlaví.

I přes přijetí výše uvedeného zákona, nelze ztotožňovat registrované partnerství (uzavírané osobami stejného pohlaví) s manželstvím (uzavírané osobami odlišného pohlaví). Tuto skutečnost zmiňuje i důvodová zpráva k zákonu o registrovaném partnerství.<sup>134</sup> Ta uvádí, že byl „zákon přijat za účelem stabilizace partnerských vztahů osob téhož pohlaví a posílení jejich lidských a občanských práv a jejich motivaci setrvat v dlouhodobém svazku.“ Zároveň připouští, že mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím existuje řada rozdílů, a to jak

---

<sup>128</sup> KLAUS, Václav. *Prohlášení prezidenta k zákonu o registrovaném partnerství*. [online]. Lidovky.cz, 2006. Dostupné z: [https://www.lidovky.cz/nazory/prohlaseni-prezidenta-k-zakonu-o-registrovanem-partnerstvi.A060217\\_100012\\_in\\_nazory\\_fho](https://www.lidovky.cz/nazory/prohlaseni-prezidenta-k-zakonu-o-registrovanem-partnerstvi.A060217_100012_in_nazory_fho).

<sup>129</sup> Tamtéž.

<sup>130</sup> Veškeré důvody svého odmítavého postoje detailněji rozebral v dopise adresovaném tehdejšímu předsedovi Poslanecké sněmovny Lubomíru Zaorálkovi.

<sup>131</sup> Pokud Poslanecká sněmovna přehlasuje veto prezidenta republiky, prezident takto přijatý zákon dle § 107 jednacího řádu Poslanecké sněmovny nepodepisuje.

<sup>132</sup> Viz § 1 zákona o registrovaném partnerství.

<sup>133</sup> S legislativní zkratkou „partnerství“ pracují i ostatní zákony. V této souvislosti je nutné zmínit ustanovení trestního zákoníku (konkrétně § 125) či občanského zákoníku (konkrétně § 22 odst. 1) považující partnera za tzv. osobu blízkou – jí se rozumí příbuzný v pokolení přímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec, manžel a v neposlední řadě partner.

<sup>134</sup> Viz Sněmovní tisk 969/0, část č. 1/12.

v rovině symbolické, tak v rovině praktické – zejména v oblasti rodinného práva (např. právo adopce či určení otcovství). Lze shrnout, že partneri nedisponují stejnými právy jako manželé.

Registrované partnerství je definováno jako „trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem.“<sup>135</sup> Z výše uvedené definice vyplývají určité požadavky na partnery vstupující do partnerství, stejně tak požadavky na dodržení určitého procesního postupu, aby došlo k uzavření platného registrovaného partnerství.

### 5.1.1 Způsobilost uzavřít partnerství

Do partnerství může vstoupit každý, komu to zákon nezakazuje.<sup>136</sup> Mezi zákonné překážky bránící uzavření partnerství řadíme existenci již uzavřeného manželství, registrovaného partnerství či obdobného svazku, čímž se zákonodárce nepochybně snaží zamezit bigamii. Druhou zákonnou překážku představuje příbuzenství mezi partnery. Ti dle § 4 odst. 3 zákona o registrovaném partnerství nemohou být osobami příbuznými v linii přímé, ani sourozenci. Pokud vznikne partnerství i přes výše uvedené zákonné zákazy, soud ho prohlásí za neplatné.<sup>137</sup> Lze shrnout, že co se týče zákonných překážek, česká a francouzská právní úprava se nikterak neliší.

Klíčový rozdíl ovšem tkví v pohlaví osob oprávněných partnerství uzavřít. Zatímco ve Francii mohou PACS, tedy registrované partnerství *sui generis*, uzavřít páry homosexuální i heterosexuální, v České republice je registrované partnerství jediným oficiálně uznávaným režimem soužití stejnopohlavních párů. To znamená, že pokud homosexuálové chtějí svůj svazek oficiálně stvrdit, jedinou možností je skrze registrované partnerství. Z takového přístupu je patrné určité rozdělení české společnosti na dvě skupiny (heterosexuální a homosexuální páry), kdy na každou z těchto skupin dopadají jiná pravidla, a to jen na základě jedné kategorie, tedy pohlaví. Francouzská právní úprava na rozdíl od té české umožňuje soužití osob bez ohledu na jejich pohlaví, všechny páry disponují možností volby mezi PACS či manželstvím.

---

<sup>135</sup> Viz § 1 odst. 1 zákona o registrovaném partnerství.

<sup>136</sup> Viz § 4 odst. 1 zákona o registrovaném partnerství.

<sup>137</sup> Viz § 6 odst. 1 zákona o registrovaném partnerství.

Oprávnění vstoupit do partnerství se odvíjí nejen od pohlaví partnerů ale i od jejich věku a svéprávnosti. Do partnerství může vstoupit jen osoba zletilá,<sup>138</sup> jejíž svéprávnost není v této oblasti omezena.<sup>139</sup> <sup>140</sup> Zároveň musí alespoň jeden z partnerů disponovat českým státním občanstvím.<sup>141</sup> <sup>142</sup> V důsledku absence státního občanství u obou partnerů (v době společného prohlášení o vstupu do partnerství) takové partnerství nevzniká.<sup>143</sup> I v tomto ohledu je francouzská právní úprava vstřícnější oproti té české – ve Francii totiž může PACS uzavřít jakákoli zletilá osoba neohledně na její národnost.

### 5.1.2 Proces registrace partnerství

Náležitosti procesu vstupu do registrovaného partnerství uvádí Hlava druhá zákona o registrovaném partnerství. Partneri musí nejdříve na matričním úřadě prokázat svou totožnost a předložit řadu nezbytných dokumentů – jedná se o předepsaný tiskopis (tzv. Dotazník k registrovanému partnerství), rodný list, doklad o státním občanství, výpis údajů z informačního systému evidence obyvatel o místě trvalého pobytu a o osobním stavu, stejně tak pravomocný rozsudek soudu o rozvodu předchozího manželství či o zrušení předchozího partnerství, nebo úmrtní list zemřelého partnera. Cizinci dále předkládají potvrzení Ministerstva vnitra o povolení pobytu v České republice, které nesmí být starší než 7 pracovních dní. Tato povinnost se ovšem netýká občanů Evropské unie, ti povolení k pobytu dokládat nemusí.

Partnerství vzniká dle společným souhlasným, svobodným a úplným prohlášením dvou osob stejného pohlaví o tom, že spolu chtějí vstoupit do partnerství. Na rozdíl od manželství

---

<sup>138</sup> Dle § 30 odst. 1 věta druhá OZ se zletilost nabývá dovršením osmnáctého roku věku. Zákon zároveň nepřipouští možnost uzavřít registrované partnerství nezletilému staršímu šestnácti let, jako je tomu v případě manželství – viz § 30 odst. 2 OZ.

<sup>139</sup> Viz § 4 odst. 4 písm. a) zákona o registrovaném partnerství ve spojení s § 30 odst. 1 občanského zákoníku. Právní úprava se v tomto ohledu velmi liší od právní úpravy manželství, kde lze uzavřít sňatek i před 18. rokem věku na základě povolení soudu.

<sup>140</sup> Viz § 4 odst. 4 písm. b) zákona o registrovaném partnerství. Dle § 55 odst. 1 občanského zákoníku dochází k omezení svéprávnosti jen v zájmu člověka, jehož se to týká, po jeho zhlédnutí a s plným uznáváním jeho práv a jeho osobní jedinečnosti. Rozhodnutí dle § 56 výše uvedeného zákona vydává soud, který v něm zároveň vymezí rozsah omezení způsobilosti samostatně právně jednat.

<sup>141</sup> Viz § 4 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství.

<sup>142</sup> Pokud je pouze jeden z partnerů českým státním občanem, uzavření partnerství podléhá správnímu poplatku ve výši dvou nebo třech tisíc, v závislosti na tom, zda mají v České republice trvalý pobyt či nikoli.

<sup>143</sup> Viz § 5 zákona o registrovaném partnerství.

ovšem není třeba podstupovat formální slavnostní sňatečný obřad v přítomnosti dvou svědků a uzavíraný před starostou, místostarostou či pověřeným členem zastupitelstva.<sup>144</sup> Partnerství se uzavírá před matrikářem registrujícího matričního úřadu.<sup>145</sup> Pokud učiněné prohlášení trpí podstatnou vadou spočívající především v nedostatku svobodného a úplného projevu vůle, partnerství dle § 5 zákona o registrovaném partnerství nevznikne. Partneri musí výslovně před matrikářem uvést, že jim nejsou známy okolnosti vylučující vstup do partnerství. Na základě prohlášení partnerů následně matrikář vydá doklad o registrovaném partnerství a učiní zápis do knihy partnerství.

Z výše uvedeného je tedy zřejmá shoda obou právních úprav, české i francouzské – v obou zemích je proces uzavření registrovaného partnerství spíše administrativním úkonem doprovázeným minimem formalit – není nutná dokonce ani přítomnost svědků. Ve Francii se PACS uzavírá buď před matrikářem (bezplatně) či před notářem (podléhající poplatku ve výši 125 eur, tedy přibližně 3 tisíce korun českých). V případě České republiky se registrace provádí pouze před matričním úřadem, podléhá navíc správnímu poplatku ve výši 3 tisíce korun českých, pokud se jedná o osoby, z nichž pouze jedna má trvalý pobyt na území ČR nebo poplatku ve výši 5 tisíc korun českých, pokud se jedná o osoby, z nichž ani jedna nemá trvalý pobyt na území ČR.<sup>146</sup> Výše uvedený poplatek se vybírá pouze od jednoho partnera.

### 5.1.3 Právní následky vzniku partnerství – práva a povinnosti partnerů

Uzavření partnerství má dopad na vznik vzájemných práv a povinností, které poměrně stroze vyjmenovává Hlava čtvrtá zákona o registrovaném partnerství.<sup>147</sup> Právní úprava se

---

<sup>144</sup> Viz § 13a zákona č. 301/2000 Sb., zákon o matrikách, jménu a příjmení.

<sup>145</sup> Dne 6.11.2023 schválil Parlament České republiky novelu zákona č. 301/2000 Sb., zákon o matrikách, jménu a příjmení, účinnou od 1.1.2024, která novelizuje výše zmíněný § 13a. Nově by tak partneri měli mít možnost vstupovat do partnerství před matrikářem kteréhokoli matričního úřadu (do teď to bylo možné pouze na čtrnácti vybraných matričních úřadech). Viz: *Velká novela zákona o matrikách schválena Poslaneckou sněmovnou – Aktuality - matrikaportal*.

<sup>146</sup> Viz Zákon č. 634/2004 Sb., zákon o správních poplatcích.

<sup>147</sup> Viz § 3020 OZ uvádí, že na registrované partnerství dopadají ustanovení části první OZ (obecná část), dále absolutní a relativní majetková práva (třetí a čtvrtá část OZ), nikoli ovšem část druhá téhož zákona upravující rodinné právo, včetně právní úpravy osvojení zde obsažené.



zaměřuje především na vyživovací povinnost mezi partnery, která se u partnerů projevuje ve stejném rozsahu jako u manželů, a to nejen v průběhu trvání partnerství, ale i po zrušení takového soužití. Dle § 11 odst. 1 zákona o registrovaném partnerství může partner, který se není schopen sám živit, požadovat od bývalého partnera, aby mu přispíval na přiměřenou výživu v závislosti na jeho schopnostech, možnostech a majetkových poměrech.<sup>148</sup> Ze stejného ustanovení zákona vyplývá i tzv. sankční výživné, které může požadovat partner, který se na rozvratu partnerství nepodílel a utrpěl jím závažnou újmu. Právo na výživné zaniká stejně jako v manželství dnem smrti povinného partnera (nebo jeho prohlášením za mrtvého) či dnem, kdy bývalý partner (původně mající nárok na sankční výživné) uzavře manželství či vstoupí do jiné alternativní formy soužití.<sup>149</sup>

Dále jsou partneři oprávněni o záležitostech partnerského soužití rozhodovat společně, nedohodnou-li se v podstatných věcech, rozhodne na návrh některého z nich soud.<sup>150</sup> Mohou se také vzájemně zastupovat v běžných záležitostech.<sup>151</sup> Jednání jednoho z partnerů při obstarávání běžných záležitostí (zejména přijímat za něj běžná plnění) zavazuje oba partnery společně a nerozdílně – to platí pro závazky vzniklé v době trvání partnerství, taktéž v případě, že bylo partnerství následně prohlášeno za neplatné či zaniklo.<sup>152</sup>

Co se týče majetkového režimu, zatímco uzavřením manželství zpravidla vzniká společné jmění manželů, u registrovaných partnerů tomu tak není. Každý z partnerů tak nabývá majetek do svého osobního vlastnictví, ledaže si určité věci záměrně pořídí do podílového spoluvlastnictví. Zároveň zákon neobsahuje právní úpravu vypořádání majetku v případě rozpadu partnerského soužití. Stejný režim se uplatňuje také v případě odpovědnosti za dluhy, za které nese odpovědnost každý z partnerů sám za sebe, není tak možné jejich splnění vymáhat po druhém z partnerů. V tomto ohledu se česká a francouzská právní úprava neliší.

---

<sup>148</sup> Nedohodnou-li se, rozhodne soud o výživném na návrh některého z nich.

<sup>149</sup> Viz § 11 odst. 4 zákona o registrovaném partnerství.

<sup>150</sup> Viz § 8 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství.

<sup>151</sup> Viz § 9 odst. 1 zákona o registrovaném partnerství.

<sup>152</sup> Viz § 9 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství.

Nejkontroverznějším tématem rozdělujícím společnost je otázka rodičovství a s tím související právo partnerů osvojit si dítě. Zatímco v případě manželství jsou oba manželé biologickými rodiči dítěte a mají k němu stejná práva a povinnosti, v případě registrovaného partnerství komplikuje vztah partnerů k dítěti fakt, že páry stejného pohlaví nedisponují přirozenou reprodukční funkcí. Pouze jeden z partnerů (biologický rodič) je tedy považován za „zákonného rodiče“, druhý partner je naopak pouhým „faktickým rodičem“ a ve vztahu k dětem partnera se tak považuje za de facto cizího člověka, a to i za situace, kdy se podílí na jeho výchově ve stejném rozsahu jako rodič biologický. V důsledku výše uvedeného může docházet ke každodenním komplikacím – faktický partner například nemá právo na informace o zdravotním stavu dítěte, nemá ani právo podílet se na jeho léčbě. Partneri nevystupují jako rodiče dítěte ani ve vztahu ke školským zařízením, jinak řečeno například s vyzvedáváním dítěte ve školce nebo s návštěvou lékaře musí souhlasit biologický rodič dítěte.

S tím se následně pojí i právo partnerů osvojit si dítě. Osvojení, tedy institut náhradní rodinné péče spočívající v přijetí cizího dítěte za vlastní, je nynější společností považováno za velmi citlivé téma, především z důvodu zpochybňování schopností partnerů starat se o dítě a naplnit tak pojem rodina. Právo na osvojení dítěte, stejně tak jako právo na uzavření sňatku, není zařazeno mezi základní práva, a to ani na ústavní, ani na mezinárodní úrovni. Původně zákon o registrovaném partnerství obsahoval § 13 odst. 2 zakotvující explicitní zákaz partnerů osvojit si dítě. Ústavní soud nicméně ve svém nálezu<sup>153</sup> takové ustanovení zrušil pro jeho rozpor s ústavně i mezinárodně zaručenými právy na lidskou důstojnost a na soukromý život a rozpor se zákazem diskriminace. Hlavní problém ÚS shledal v tom, že § 800 odst. 1 OZ zakotvuje právo osvojit dítě přednostně manželům, popřípadě jednomu z nich, nicméně ve výjimečných případech připouští osvojení i jinými osobami, kterými mohou být právě například registrovaní partneri. Jinak řečeno osvojení partnery občanským zákoníkem není apriori zakázáno.<sup>154</sup> Naopak zákon o registrovaném partnerství ve svém ustanovení § 13 odst. 2 partnery z práva na osvojení explicitně vylučoval. Zde tedy ÚS shledal zákonný rozpor a diskriminaci na základě sexuální orientace, proto výše uvedené ustanovení zákona zrušil. Dnes tedy sice partneri mohou dítě osvojit, nicméně pouze individuálně, nikoli společně, jako je tomu v případě manželů, kteří

---

<sup>153</sup> Nález ze dne 14. června 2016 pod sp. zn. Pl. ÚS 7/15 ve věci návrhu na zrušení § 13 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů.

<sup>154</sup> Primárně zákon nicméně upřednostňoval osvojení manžely z důvodu ochrany zájmů dítěte, které má, pokud možno, vyrůstat v „úplné“ rodině.

osvojují dítě jako pár. V současně účinné právní úpravě není registrovaným partnerům umožněno ani tzv. přiosvojení dítěte, tedy osvojení dítěte druhého partnera (jež je jeho biologickým rodičem). V tomto ohledu je tedy francouzská právní úprava opět napřed, od reformy přijaté v roce 2022 totiž umožňuje paktovaným partnerům nejen individuální, ale i společné osvojení dítěte, navíc připouští i přiosvojení.

Stejně jako ve Francii, ani v České republice nemají registrovaní partneri právo na některé dávky – například na vdovský či vdovecký důchod. Nedisponují ani právem na pracovní volno na svatbu s náhradou mzdy. Pokud zemře partner, který nebyl biologickým (ale pouhým faktickým) rodičem, dětem (biologického rodiče) po jeho smrti nevzniká nárok na sirotčí důchod.

Stávající právní úprava ale přiznává například právo na informace o zdravotním stavu partnera a právo na pořízení výpisů a kopií ze zdravotnické dokumentace.

#### **5.1.4 Zánik partnerství a jeho právní následky**

Zánik registrovaného partnerství zákon upravuje velmi stroze. Uvádí, že k zániku může dojít dvěma způsoby. První z nich představuje smrt jednoho z partnerů. Ke zrušení partnerství v tomto případě dochází dle § 15 zákona o registrovaném partnerství v den smrti partnera a v případě, že byl partner prohlášen za mrtvého, zaniká partnerství dnem, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o prohlášení za mrtvého. Druhým způsobem je zrušení partnerství na základě rozhodnutí soudu.<sup>155</sup> Registrovaní partneri na rozdíl od manželů nepodávají žádost o rozvod, ale návrh soudu, ve kterém společně žádají o zrušení partnerství. V soudním řízení postačí prokázat, že už partnerství fakticky netrvá<sup>156</sup> a na základě takové skutečnosti ho soud následně zruší. Řízení je tak velmi rychlé, a to především z toho důvodu, že se nezjišťují příčiny rozvratu soužití partnerů (jako je tomu v případě manželství) a zároveň se neřeší rozdělení majetku partnerů ani úprava poměrů k dítěti.

Výše uvedená jednoduchost zrušení registrovaného partnerství může být vnímána pozitivně, avšak dle mého názoru bychom se k ní měli postavit spíše kriticky – poukazuje totiž

---

<sup>155</sup> K zániku dochází v okamžiku nabytí právní moci rozhodnutí soudu o jeho zrušení.

<sup>156</sup> Viz § 16 zákona o registrovaném partnerství.

na nedostatečnost české právní úpravy, především pokud porovnáme právní úpravu registrovaného partnerství s manželstvím. Základním předpokladem pro rozvod manželů je totiž úprava poměrů k dítěti v dohodě schválené soudem. Bez této dohody nelze manželství rozvést.<sup>157</sup> V případě zrušení partnerství se dohoda partnerů o úpravě poměrů k dítěti nevyžaduje, a tak se dítě ocitá v nejistotě. Tak například faktickému rodiči nevzniká automaticky nárok vídat se s dítětem, ačkoli se na jeho výchově podílel, a tedy v praxi může běžně docházet k tomu, že faktický rodič ze dne na den s dítětem ztratí kontakt. V případě smrti biologického rodiče dítěte nemá zároveň faktický partner právo dítě zemřelého partnera vychovávat. I v tomto případě se tak dítě může vlivem nepříznivých životních událostí octnout bez rodičů a bez jakékoli ochrany, a to navzdory tomu, že existuje faktický rodič, který se o dítě staral společně s biologickým rodičem. V případě úmrtí faktického rodiče děti biologického partnera nelze považovat za nepominutelné dědice, po faktickém rodiči tedy nedědí.

V oblasti dědického práva vyvolává zánik registrovaného partnerství právní následky odlišné v české a francouzské právní úpravě. Zatímco v případě Francie nejsou paksovaní partneri považováni za zákonné dědice a dědí tak jeden po druhém pouze v případě, kdy zůstavitel o svém majetku pořídí závěť, česká právní úprava poskytuje pozůstalému partnerovi vyšší ochranu – v tomto ohledu staví registrované partnerství na roveň manželství, pozůstalý partner se totiž řadí mezi zákonné dědice. Jinak řečeno v případě absence závěti dědí pozůstalý partner v první dědické třídě společně s potomky zůstavitele. V případě, že po sobě zůstavitel nezanechá žádné potomky, nemůže pozůstalý partner dědit v první třídě sám, dědí tedy ve druhé dědické třídě společně s rodiči zůstavitele a těmi, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli výživou odkázáni na zůstavitele.<sup>158</sup> Na rozdíl od první dědické třídy, ve druhé dědické třídě již pozůstalý partner může dědit sám, v takové situaci mu tedy připadne celá pozůstalost zůstavitele.<sup>159</sup>

---

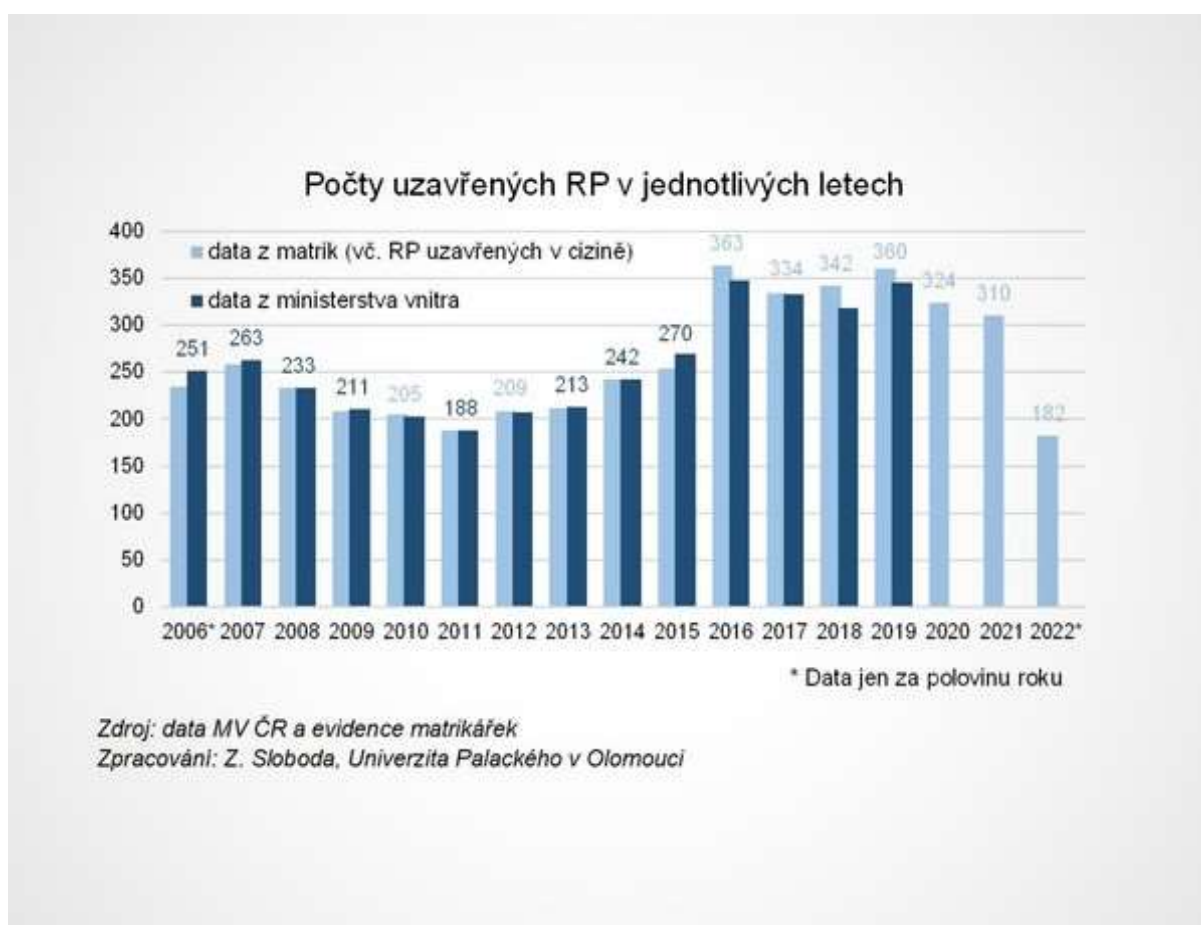
<sup>157</sup> Viz § 755 a násl. OZ.

<sup>158</sup> Viz § 1636 odst. 1 OZ.

<sup>159</sup> Viz § 1635 a násl. OZ.

### 5.1.5 Vývoj počtu uzavřených registrovaných partnerství

Český statistický úřad, který vede statistická data o české populaci, má přístup disponuje daty o počtu uzavřených registrovaných partnerství, nemá ovšem ze zákona povinnost taková data zpracovávat. A tedy zdrojů, ze kterých bychom mohli jednotlivé statistiky a vývoj počtu uzavřených partnerství čerpat, je velmi málo – dílčí poznatky lze získat alespoň z veřejně dostupných dat Sociologického ústavu Akademie věd České republiky či z registrů Ministerstva vnitra.



Obrázek 4: Počet uzavřených registrovaných partnerství mezi lety 2006 a 2022 (zdroj: MV ČR)

Zákon o registrovaném partnerství přijatý v roce 2006 znamenal významný krok vstříc rovnoprávné společnosti. Z výše uvedeného grafu lze vyčíst, že se za první dva roky účinnosti zákona rozhodlo registrovat přes 250 homosexuálních párů, v následujících čtyřech letech, tedy od roku 2008 do roku 2011 zájem naopak upadal. Domnívám se, že se tak stalo z důvodu stále převládající netolerance homosexuality českou společností a absence porozumění homosexuálním párům a s tím související strach projevit svou sexuální orientaci navenek.

Zároveň homosexualitu někteří vnímali (a možná stále vnímají) jako abnormální chování, které je proti přírodě.

Největší nárůst naopak přinesl rok 2016, kdy do partnerství vstoupilo historicky nejvíce párů, konkrétně 348. Dle dostupných výzkumů k tomu došlo v důsledku mediálně viditelné kampaně za rodičovská práva probíhající od roku 2014 do roku 2017 a s tím související narůstající podpory veřejnosti a postupně vstřícnějšího postoje ve vztahu k homosexuálním párům. Od roku 2016 lze zpozorovat každoroční nárůst zájmu o registrované partnerství, není ovšem nikterak dramatický.

Výše uvedené statistiky lze stěží srovnávat s francouzskými daty, a to především z důvodu naprosto odlišného pojetí registrovaného partnerství v České republice a ve Francii – ve Francii PACS uzavírají především páry odlišného pohlaví. Pokud bychom se zaměřili na srovnání dat obou zemí týkajících se registrovaného partnerství uzavíraného pouze homosexuálními páry, počet je ve Francii sice vyšší než v České republice, nicméně to je dáno především rozdílným a mnohonásobně vyšším počtem obyvatel Francie.

## 5.2 Nesezdané soužití

Český právní řád explicitně nezakotvuje legální definici nesezdaného soužití (neboli konkubinátu), neupravuje ani majetková práva ani závazky nesezdaných osob tak, jako je tomu v právní úpravě manželů. Občanský zákoník i Listina základních práv a svobod nicméně s tímto institutem operují a nabízí partnerům alespoň základní ochranu jejich práv. Konkrétně v občanském zákoníku se objevuje pojem „osoba blízká“,<sup>160</sup> za něž označuje příbuzného v řadě přímé, sourozence a manžela nebo partnera podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Za osoby blízké zákon dle vyvratitelné domněnky označuje i osoby, které spolu trvale žijí.<sup>161 162</sup> Výše uvedená definice osoby blízké je významná například v rámci ochrany

---

<sup>160</sup> Viz § 22 OZ.

<sup>161</sup> Tzv. spolužijící osoby, kterými se myslí osoby žijící v nesezdaném soužití.

<sup>162</sup> V české právní úpravě se tak (stejně jako v té francouzské) za konkubinát označuje skutečné a trvalé soužití fyzických osob, v němž její členové přispívají k úhradě a obstarávání společných potřeb, a v němž společně a bez rozlišování hospodaří se svými příjmy. Spolužijící fyzická osoba musí žít ve společné domácnosti; vyžaduje se,

osobnostních práv (jména, cti, osobní integrity, soukromí), či ochrany před zásahy do osobnosti zesnulé osoby. V případě dědického práva konkubín po zůstaviteli dědí (v případě absence závěti) za splnění dvou podmínek – v první řadě musí se zůstavitelem žít nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a zadruhé musí pečovat o společnou domácnost nebo být odkázán výživou na zůstavitele. V takovém případě dědí ve druhé nebo třetí dědické třídě,<sup>163</sup> v čemž lze spatřovat velmi jednoznačný rozdíl oproti francouzské právní úpravě, kde po sobě konkubíni dědí jen v případě sepsání závěti.

Konkubínům nevzniká společné jmění ani jiné majetkové společenství, každý z partnerů tak nabývá majetek do svého výlučného vlastnictví, nakládají s ním dle svého uvážení. Majetek mohou nabývat i do podílového spoluvlastnictví, v takovém případě se řídí podle právní úpravy obsažené v § 1122 a násl. OZ. Dle § 1122 odst. 3 OZ se uplatňuje vyvratitelná domněnka, má se tedy za to, že podíly v rámci spoluvlastnictví jsou stejné.

Konkubínům vůči sobě nevzniká vzájemná zákonná vyživovací povinnost, jako je tomu v případě manželů. Stranám nicméně nic nebrání v tom, aby se k takové povinnosti dobrovolně zavázaly s ohledem na základní soukromoprávní a na ústavní úrovni chráněnou zásadu legální licence, tedy že „co není zákonem zakázáno, je dovoleno“.<sup>164</sup>

Nevzniká jim ani nárok na některé sociální dávky, například vdovecký či vdovský důchod. Nemohou ani společně osvojit dítě. Absence právní úpravy nesezdaného soužití činí problémy především v otázce ukončení soužití a jeho právních následků (tedy například rozdělení majetku, právo nájmu bytu atd.). Tak například na rozdíl od manželství nevzniká konkubínům společný nájem.<sup>165</sup> Mohou si nicméně sjednat uzavření nájemní smlouvy, k níž se zavážou oba společně, následně z takové smlouvy vyplývají nájemní práva oběma partnerům.

---

aby pečovala o společnou domácnost, nebo poskytovala prostředky na úhradu potřeb společné domácnosti nebo aby byla odkázána výživou na zůstavitele (NS 21 Cdo 436/2001).

<sup>163</sup> Viz § 1636 a násl. OZ.

<sup>164</sup> Čl. 2 odst. 3 LZPS.

<sup>165</sup> Konkubinát se tak výrazně odlišuje od institutu manželství, kdy jeho uzavřením vzniká manželovi právo bydlení v domě či bytě ve vlastnictví druhého manžela. Pokud by takový dům či byt neměl ve vlastnictví, ale pouze v nájmu, vzniká uzavřením manželství společný nájem.

## Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo poukázat na zcela odlišný přístup dvou evropských států, Francie a České republiky, k problematice postavení homosexuálních osob ve společnosti. Vzhledem k tomu, že na mezinárodní úrovni není zakotveno právo na uzavření sňatku či registrovaného partnerství mezi osobami stejného pohlaví, záleží na zákonodárcích jednotlivých zemí, jak se k výše uvedené problematice postaví.<sup>166</sup>

Dle mého názoru není ani jeden z výše uvedených přístupů zcela ideální, především Česká republika by se mohla od Francie a jejího dlouhodobě velmi liberálního přístupu k homosexualitě a homosexuálním párům inspirovat – společnost se totiž nesnaží rozdělit, naopak všem dává stejnou možnost výběru formy soužití osob, bez ohledu na jejich pohlaví. Z jednotlivých forem soužití sice vyplývají rozdílná práva a povinnosti, nicméně domnívám se, že je to zákonodárcův záměr – smyslem je, aby si páry mohly vybrat z více nabízených forem soužití podle toho, jaká varianta se jim jeví jako nejvýhodnější. K rovnosti přispívá i samotná právní úprava už jen tím, že jsou veškeré oficiálně uznávané formy soužití zohledněny v jednom zákoně (občanském zákoníku), čímž jsou z čistě formálního hlediska postaveny na stejnou úroveň.

Pokud bychom chtěli porovnat pojetí alternativních forem soužití v České republice a ve Francii, je zřejmé, že se právní úpravy liší. Má diplomová práce si kladla za cíl poukázat především na zcela unikátní francouzskou právní úpravu, kde pakt občanské solidarity uzavírají (na rozdíl od právní úpravy registrovaného partnerství jiných států včetně České republiky) taktéž páry odlišného pohlaví, dokonce mu často dávají přednost před tradičním manželstvím. PACS dále vyniká svou smluvní povahou poskytující partnerům zorganizovat si společný život dle jejich vůle. V české právní úpravě je jediným oficiálně uznávaným soužitím osob homosexuálů registrované partnerství. V obou státech je proces uzavření i zrušení alternativních forem soužití velmi jednoduchým administrativním úkonem podléhajícím žádnému (nebo velmi nízkému) poplatku.

---

<sup>166</sup> Ani na ústavní úrovni právního řádu ČR není právo na uzavření sňatku či alternativní formy soužití osob zaručeno, nicméně čl. 32 LZPS zakotvuje alespoň právo na ochranu rodiny a rodičovství. Co se týče unijního práva, Listina základních práv EU obsahuje ve svém čl. 9 právo na uzavření manželství a právo na založení rodiny, nespécifikuje přitom, jaké osoby mohou či nemohou ono manželství uzavřít. Právní úpravu tak ponechává na jednotlivých státech a jejich vnitrostátních právních řádech.



Právní úpravy se liší především v oblasti práv a povinností, které partnerům vznikají, a to především v otázce rodinného a dědického práva. Zatímco francouzská právní úprava umožňuje partnerům osvojení (jak individuální, tak společné oběma partnery), česká právní úprava společné osvojení neumožňuje. Významný rozdíl a klíčovou nevýhodu PACS sledávám v oblasti dědického práva, kdy partneři nelze považovat za zákonné dědice, nýbrž za třetí osobu, což v konečném důsledku způsobuje, že v případě úmrtí jednoho z partnerů druhý ze zákona nedědí. To vede k tomu, že se pozůstalý partner ocitá ve velké nejistotě. Určité řešení sice nabízí pořízení pro případ smrti, nicméně některé životní události se dostaví zcela náhle a nelze je předvídat. V tomto ohledu považuji českou právní úpravu (která partneři za zákonné dědice považuje) za spravedlivější – pokud spolu partneři několik let sdílí životy, měli by, dle mého názoru, mít právo dědit jako zákonní dědicové.

Navzdory výše uvedeným nevýhodám francouzské právní úpravy si myslím, že by se Česká republika mohla nechat francouzským právním řádem inspirovat a zakotvit možnost výběru formy soužití osob pro všechny. Ve svém přístupu se mi totiž zdá příliš nekompromisní a jednoznačná – v důsledku svého konzervativního přístupu mohou páry odlišného pohlaví uzavřít pouze manželství, páry stejného pohlaví pouze registrované partnerství. Společnost se tak rozděluje na dvě skupiny podle sexuální orientace, v čemž lze nepochybně spatřit diskriminaci a nepomáhá tomu zároveň ani skutečnost, že z obou forem soužití vyplývají rozdílná (pro homosexuály méně příznivá) práva a povinnosti. Vzhledem k nekontrolovatelně rychlému vývoji společnosti a proměnlivosti jejích hodnot se v dnešní době objevují nové tendence mladé generace, která přirozeně vnímá formy soužití osob včetně tradičního institutu manželství trochu jinak, než tomu bylo dříve. Soudím tak na základě dat, která poukazují na úbytek počtu uzavřených sňatků (a naopak zvyšující se rozvodovost manželů), stejně tak na rostoucí počet osob, které například preferují nevstupovat do žádného vztahu a zůstat svobodný.<sup>167 168</sup> Jinou částí společnosti může být manželství vnímáno jako příliš zavazující, proto k jeho uzavření nakonec vůbec nedojde – v takovém případě se ovšem jedná o pouhé nesezdané soužití, formu alternativního soužití osob, ze kterého, jak jsem uváděla, nevyplývají

---

<sup>167</sup> Jedná se o tzv. singles.

<sup>168</sup> *V Česku za 30 let ubylo sňatků a dětí, zvýšil se naopak počet seniorů nebo cizinců.* Irozhlas.cz, 2019 [online]. Dostupné z: [https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/spolecnost-stari-singles-snatky-rozvod-y-deti-statistika\\_1908101200\\_kro](https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/spolecnost-stari-singles-snatky-rozvod-y-deti-statistika_1908101200_kro). [cit. 15.2.2024].

partnerům přílišná práva. Samozřejmě že nelze vzhledem ke konzervativnosti české společnosti se stoprocentní jistotou říci, že pokud by existovala nová oficiálně uznávaná forma soužití osob pro heterosexuály, všechny páry by se pro ni rozhodly. Nicméně francouzská společnost je v tomto ohledu důkazem, že i heterosexuální páry upřednostňují alternativní formu soužití osob (konkrétně PACS) před manželstvím.

Co se týče problematiky manželství pro všechny (tedy jak pro páry odlišného, tak páry stejného pohlaví), debaty o jeho zakotvení se vedly již několikrát na půdě Poslanecké sněmovny České republiky.<sup>169</sup> Během diskusí se nicméně ukázalo, že se jedná o mnohem komplexnější problematiku, na jejíž podobě nepanuje shodný názor. Pokud bychom totiž chtěli institut manželství zpřístupnit i homosexuálům, musíme se zamyslet nad tím, zda by se stále jednalo o manželství v pravém slova smyslu – manželství český řád definuje jako svazek muže a ženy,<sup>170</sup> jehož hlavním účelem je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.<sup>171</sup> Z výše uvedeného tedy vyplývá, že by muselo dojít k redefinování manželství jako takového. Nicméně ani po redefinici by páry stejného pohlaví nenaplňovaly v zákoně uvedený účel manželství, totiž založení rodiny – z přirozené povahy věci páry stejného pohlaví nemají reprodukční funkci. I z tohoto důvodu patrně došlo k vyčlenění registrovaného partnerství do samostatného zákona, nedá se totiž jako institut podřadit do úpravy rodinného práva. Tato dvoukolejnost právní úpravy může být vnímána jako pouhá formalita, avšak u párů stejného pohlaví budí pocit podřazenosti či méněcennosti ve vztahu k manželství.

Dle mého názoru není Česká republika připravená uzákonit manželství pro všechny, a to především z důvodu názvu institutu jako takového, nikoli z toho důvodu, že by nechtěla homosexuálům poskytnout další práva. Myslím si, že od pádu komunismu se i Česká republika názorově posunula a ve vztahu k homosexuálům projevuje vstřícnější a tolerantnější postoj, nicméně zrovna v otázce manželství převládá spíše konzervativní přístup. Ona konzervativnost se projevuje i ve vztahu k úzce souvisejícímu pojmu rodina. Pokud by došlo k uzákonění

---

<sup>169</sup> Viz momentálně projednávaný poslanecký návrh zákona – Sněmovní tisk 276/0 (psp.cz).

<sup>170</sup> Viz § 655 OZ.

<sup>171</sup> Pojem rodina v právním řádu není definován. ÚS k němu ve svém nálezu ze dne 14. června 2016 sp. zn. Pl ÚS 7/15 ve věci návrhu na zrušení § 13 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů uvedl, že se „nehodlá pokoušet o formulaci obecně platné a výstižné definice pojmu rodina, to je totiž primárně úkolem jiných společenských disciplín (např. sociologie).“ Rodina a rodičovství je nicméně pod zvláštní ochranou zakotvenou na ústavní úrovni, konkrétně v čl. 32 odst. 1 LZPS.

manželství pro všechny, neznamenaloby to totiž automaticky zpřístupnění institutu osvojení i homosexuálním párům? Lze se domnívat, že ano, a možná právě to je další důvod, proč manželství pro všechny nebylo prozatím uzákoněno.

K této problematice je vhodné poukázat na skutečnost, že ačkoli je francouzská právní úprava v ledasčem dále než ta česká, i ona prochází určitým vývojem. Jen pro shrnutí – otázka práv homosexuálních osob se začala řešit již v devadesátých letech minulého století, výsledkem bylo začlenění nového institutu PACS v roce 1999 do právního řádu. Naopak Česká republika přijala zákon o registrovaném partnerství až o sedm let později, tedy v roce 2006. Následně Francie uzákonila v roce 2013 manželství pro všechny a až v roce 2022 zakotvila právo osvojit dítě paktovanými partnery. Tím vším chci poukázat na to, že česká právní úprava reaguje na společenské názorové změny daleko pomaleji než ta francouzská, a proto si myslím, že není smysluplné ihned přijímat právní úpravu, která by zakotvovala manželství pro všechny a zároveň otevřela institut osvojení i párům stejného pohlaví. Je potřeba činit jednotlivé kroky postupně a s rozvahou, tak jako to činí Francie.

Otázka osvojení dětí homosexuálními páry představuje velmi kontroverzní téma, ke kterému musíme přistupovat s náležitou citlivostí. Na jednu stranu nelze takto dopředu zpochybňovat kvalitu výchovy poskytované homosexuálními páry, na druhou stranu si myslím, že by měli jít rodiče dětem příkladem. Každý z rodičů, tedy muž a žena, plní v rámci rodiny svou roli, každý se na chodu rodiny a na rodičovství podílí jiným způsobem tak, aby pro dítě vytvářel vhodné sociální prostředí.

V účinných právních normách českého právního řádu věnovaných úpravě registrovaného partnerství shledávám značné nedostatky a proto oceňuji, že se v současné době projednávají novely rozšiřující práva homosexuálních párů. Dle mého názoru je na čase odrazit celospolečenské změny i v právní úpravě. V důsledku globalizace totiž vidíme, jaké právní úpravy existují v ostatních (nám blízkých) evropských státech a přirozeně je srovnáváme. Proto se domnívám, že do doby uzákonění manželství pro všechny společenský tlak nepovolí. Jedním z možných řešení by bylo zakotvení nového právního institutu (pojmenovaného jinak než manželství), který by byl určen pouze homosexuálním párům, ale zakotvoval by jim stejná práva a povinnosti jako mají manželé (prozatím s výjimkou osvojení dětí, kde si myslím, že je potřeba chránit zájmy dítěte, a proto bych v této otázce postupovala o něco zdrženlivěji). To se za mě jeví v současné době jako kompromis, který by mohl být celospolečensky snesitelný.

Ostatně to je také kompromis, který prošel na konci února 2024 Poslaneckou sněmovnou ČR, návrh nyní putuje do Senátu. Pokud by ho podpořil Senát a následně podepsal prezident Petr Pavel, došlo by k výraznému zrovnoprávnění homosexuálních a heterosexuálních párů. Jak jsem ovšem nastínila výše, domnívám se, že společenský tlak nepovolí. A tedy i v případě, že by došlo k přijetí oné navrhované novely, homosexuální páry by to vnímaly jako prohru. Jejich cílem je totiž zakotvení institutu manželství pro všechny, respektive umožnění homosexuálním párům uzavírat manželství. Jedná se jim tedy především o samotnou podstatu manželství jako takového. Do budoucna lze tedy očekávat další debaty o rozšíření práv homosexuálů, které by respektovaly více jinakost společnosti.

## Seznam použitých zdrojů

### 1. Seznam použité literatury

BORRILLO, Daniel. *La famille par contrat: la construction politique de l'alliance et de la parenté*. 1. vydání. Paříž: PUF, 2018. ISBN 978-2-13-080831-2.

COURBE, Patrick; JAULT-SESEKE, Fabienne. *Les personnes, la famille, les incapacités*. 11. vydání. Paříž: Dalloz Siréy, 2012, str. 136. ISBN 978-2-247-19891-7.

ELISCHER, David. *Univerzální registrované partnerství (Část I.) aneb zamyšlení nad francouzskou úpravou alternativních forem soužití*. Právní rozhledy, 2006, roč. 3, č. 5, 184-185.

ELISCHER, David. *Univerzální registrované partnerství (Část II.) aneb zamyšlení nad francouzskou úpravou alternativních forem soužití*. Právní forum, 2006, roč. 3, č. 6, s. 207-208.

### 2. Seznam použitých internetových zdrojů

Akademie věd ČR. *Registrované partnerství slaví 14 let, zájem o něj roste – Akademie věd České republiky* [online]. Avcr.cz, 2020 [cit. 2.2.2024]. Dostupné z: <https://www.avcr.cz/cs/onas/aktuality/Registrovane-partnerstvi-slavi-14-let-zajem-o-nej-roste/>.

AUTEURS SPÉCIALISÉS OOREKA. *Convention de PACS: principe et contenu de convention PACS* [online]. Ooreka.cz, mai 2023. [cit. 29.5.2023]. Dostupné z: <https://pacs.ooreka.fr/comprendre/convention-de-pacs>.

AUTEURS SPÉCIALISÉS OOREKA. *Dissolution du PACS: effets de la rupture du PACS* [online]. Ooreka.cz, juin 2023. [cit. 21.5.2023]. Dostupné z: <https://pacs.ooreka.fr/comprendre/dissolution-pacs>.

AUTEURS SPÉCIALISÉS OOREKA. *Se pacser: tout sur les conditions de conclusion du PACS* [online]. Ooreka.cz, juin 2023. [cit. 1.6.2023]. Dostupné z: <https://pacs.ooreka.fr/comprendre/pacse>.

AUTEURS SPÉCIALISÉS OOREKA. *Obligations du PACS – obligations légales et conventionnelles* [online]. Ooreka.cz, juin 2023. [cit. 1.6.2023]. Dostupné z: <https://pacs.ooreka.fr/comprendre/obligations-du-pacs>.

AUTEURS SPÉCIALISÉS OOREKA. *Concubinage notoire: définition et conséquences* [online]. Ooreka.cz, juin 2023. [cit. 4.6.2023]. Dostupné z: <https://pacs.ooreka.fr/astuce/voir/412825/concubinage-notoire>.

Avocat spécialisé en succession – Ébène avocats. *Définition de quotité disponible et calcul*. [online]. Définition-juridique. [cit. 3.6.2023]. Dostupné z: <https://www.definition-juridique.fr/quotite-disponible/>.

BAMBDÉ, Aurélien. *Le régime juridique du pacs: conditions, effets, dissolution* [online]. Aurelienbambde.com, 2018. [cit. 24.2.2023]. Dostupné z: <https://aurelienbamde.com/2018/04/19/le-regime-juridique-du-pacs-conditions-effets-dissolution/>.

BAMBDÉ, Aurélien, J. *Le régime juridique du concubinage: notion, effets, rupture* [online]. Aurelienbambde.com, 2018. [cit. 4.3.2023]. Dostupné z: <https://aurelienbambde.com/2018/03/21/le-regime-juridique-du-concubinage-notion-effets-rupture/>.

BORDU, Fabien. *PACS et succession: réserver une partie de son héritage à son partenaire* [online]. Capital.fr, mars 2023. [cit. 4.3.2023]. Dostupné z: <https://www.capital.fr/votre-argent/succession-comment-favoriser-sa-compagne-ou-son-compagnon-1027828>.

BOURDET, Mathieu. *La rupture du pacte civil de solidarité (PACS)* [online]. Bourdet-avocat. [cit. 4.3.2023]. Dostupné z: <https://www.bourdet-avocat.fr/droit-famille-personnes/rupture-pacte-civil-solidarite-rupture-pacs/>.

Centre d'études et de recherches du Groupe Monassier. *Loi visant à reformer l'adoption: nouvelles règles* [online]. Groupemonassier.com, 2022. [cit. 5.2.2024]. Dostupné z: *Loi visant à réformer l'adoption: nouvelles règles – Groupe Monassier*.

CROISSANDEAU, Matthieu. *1999, La bataille du PACS* [online]. Historia.fr, 2022. [cit. 23.2.2023]. Dostupné z: <https://www.historia.fr/%C3%A0-l%C3%A9cran/1999-la-bataille-du-pacs>.

DELESTRE, Sheelah. *Nombre de PACS conclus en France 1999-2022* [online]. Statista, 10 mai 2023. [cit. 1.6. 2023]. Dostupné z: <https://fr.statista.com/statistiques/472192/nombre-pactes-civils-de-solidarite-pacs-france/>.

DELPPIERRE, Jérôme. *Concubinage: traitement civil, fiscal et patrimonial* [online]. Gestiondepatrimoine.com, mai 2023. [cit. 2.6.2023]. Dostupné z: <https://gestiondepatrimoine.com/famille/vie-a-deux/concubinage.html>.

Direction de l'information légale et administrative (Première ministre). *Se pacser*. [online]. Service-public, janvier 2023. [cit. 2.3.2023]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1618>.

Direction de l'information légale et administrative (Première ministre). *Adoption de l'enfant mineur de l'époux, du partenaire de Pacs ou du concubin*. [online]. Service-public, janvier 2023. [cit. 4.3.2023]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1094>.

Direction de l'information légale et administrative (Première ministre). *Adoption simple et plénière – Réforme de l'adoption: ce que prévoit la loi*. [online]. Service-public, octobre 2022. [cit. 4.3.2023]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1094>.

Direction de l'information légale et administrative (Première ministre). *Loi du 21 février 2022 visant à réformer l'adoption* [online]. Service-public, février 2022. [cit. 4.3.2023]. Dostupné z: <https://www.vie-publique.fr/loi/277500-loi-du-21-fevrier-2022-visant-reformer-ladoption>.

*Dissoudre un PACS* [online]. Ministère de l'intérieur, septembre 2022. [cit. 18.4.2023]. Dostupné z: <https://www.demarches.interieur.gouv.fr/particuliers/dissoudre-pacs>.

FIALA, Jan. *Férové manželství ve světě: Francie ho přijala během chvílky, drsným protestům navzdory* [online]. Jsmefer.cz, 2019. [cit. 12.3.2023]. Dostupné z: <https://www.jsmefer.cz/francie>.

GARDINO, Cécile. *PACS et héritage: comment est protégé le conjoint survivant? Pourquoi un testament est-il obligatoire?* [online]. Aide-sociale.fr., 2023 [cit. 8.2.2024]. Dostupné z: <https://www.aide-sociale.fr/pacs-heritage/>.

GOLDSTEIN, Samuel. *Quelles sont les démarches de dissolution d'un PACS?* [online]. Legalplace.cz, avril, 2023. [cit. 12.5.2023]. Dostupné z: <https://www.legalplace.fr/guides/dissolution-pacs/>.

GOLDSTEIN, Samuel. *Régime du PACS: séparation ou indivision des biens* [online]. Legalplace.cz, février 2022. [cit. 10.5.2023]. Dostupné z: <https://www.legalplace.fr/guides/pacs-separation-indivision/>.

GOLDSTEIN, Samuel. *L'enfant dans le PACS: filiation, autorité parentale et obligation alimentaire.* [online]. Legalplace.cz, septembre 2021. [cit. 10.5.2023]. Dostupné z: <https://www.legalplace.fr/guides/pacs-enfant/>.

GRACIEUX, Christophe. *Le PACS (Pacte civil de solidarité) – Lumni* [online]. Enseignement, 2005 [cit. 23.2.2023]. Dostupné z <https://enseignants.lumni.fr/fiche-media/00000000483/le-pacs-pacte-civil-de-solidarite.html>.

HOLÍKOVÁ, Lenka. *Spolužijící osoba jako dědic* [online]. Nkcr.cz, 2016 [cit. 16.2.2024]. Dostupné z: [https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39\\_258-spoluzijici-osoba-jako-dedic](https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_258-spoluzijici-osoba-jako-dedic).

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o registrovaném partnerství* [online]. Bulletinadvokacie 2/2007, s 18. [cit. 04.03.2024]. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqg5pweyk7gjpXgxrha&groupIndex=2&rowIndex=0&efSource=search>.

iRozhlas. *Stejnopohlavní páry budou moci vstupovat do partnerství s většinou práv manželů* [online]. Irozhlas, 2024 [cit. 03.03.2024]. Dostupné z: [https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/poslanci-schvalili-novelu-o-uzakoneni-moznosti-uzavreni-partnerstvi-i-pro\\_2402281720\\_dno](https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/poslanci-schvalili-novelu-o-uzakoneni-moznosti-uzavreni-partnerstvi-i-pro_2402281720_dno).

iRozhlas. *Více než milion lidí ve Francii stávkovalo proti důchodové reformě, omezili elektrárny i dopravu* [online]. Irozhlas.cz, 2024 [cit. 16.2.2024]. Dostupné z: [https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/francie-demonstrace- Duchodova-reforma-stavka-protesty\\_2301312313\\_har](https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/francie-demonstrace- Duchodova-reforma-stavka-protesty_2301312313_har).

iRozhlas. *Poslanci dali zelenou manželství pro všechny. Dále jde i ústavní ochrana svazku muže a ženy* [online]. Irozhlas, 2023 [cit. 03.03.2024]. Dostupné z: Poslanci dali zelenou manželství pro všechny. Dále jde i ústavní ochrana svazku muže a ženy | iROZHLAS - spolehlivé zprávy.

iRozhlas. *Stejnopohlavní páry budou moci vstupovat do partnerství s většinou práv manželů* [online]. Irozhlas, 2024 [cit. 03.03.2024]. Dostupné z: [https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/poslanci-schvalili-novelu-o-uzakoneni-moznosti-uzavreni-partnerstvi-i-pro\\_2402281720\\_dno](https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/poslanci-schvalili-novelu-o-uzakoneni-moznosti-uzavreni-partnerstvi-i-pro_2402281720_dno).

KAUST, Petr. *Registrované partnerství (nový občanský zákoník)* [online]. Právnílinka.cz, 2016. [cit. 6.11.2023]. Dostupné z: <https://www.pravnílinka.cz/obcansky-zakonik/registrovane-partnerstvi>.

KLAUS, Václav. *Prezident republiky Václav Klaus vetoval zákon o registrovaném partnerství* [online]. Klaus.cz, 2006. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/47>.

MAGNIN, Pauline. *Succession: comment protéger son partenaire de PACS?* [online]. Selexium, 2020. [cit. 30.4.2023]. Dostupné z: <https://www.selexium.com/actualites/succession-comment-protoger-son-partenaire-de-pacs/>.

MÉNOIRE, Marie-Christine. *Pacs ou mariage? Entre les deux mon coeur balance.* [online]. Chambre interdépartementale des Notaires de Corrèze, Creuse, Haute-Vienne. [cit. 3.6.2023]. Dostupné z: <https://www.chambre-interdep-19-23-87.notaires.fr/informations-juridiques/312/Pacs-ou-mariage-Entre-les-deux-mon-coeur-balance.html>.

Ministerstvo spravedlnosti České republiky. *Rodičovská odpovědnost.* [online]. Gov.cz, 2020. [cit. 3.6.2023]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/rozcestniky/rodicovska-odpovednost-RZC-6>.

Ministerstvo vnitra České republiky. *Uzavření registrovaného partnerství – Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. MVČR, 2022. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-registrovaneho-partnerstvi.aspx>.

Můjprávník. *Nesezdané soužití: bydlení, majetek a vyživovací povinnosti* [online]. Muj-pravnik.cz [cit. 12.2.2024]. Dostupné z: <https://muj-pravnik.cz/nesezdane-souziti-jeho-pravni-aspekty/>.

ONDŘEJOVÁ, Eva. *Kohabítace v Evropě* [online]. Bulletin-advokacie, 2015. [cit. 10.12.2023]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kohabitate-v-evrope#ftn5>.

ONDŘEJOVÁ, Eva. *Smlouva pro nesezdané páry* [online]. Ondrejova.cz, 2015 [cit. 17.2.2024]. Dostupné z: [https://www.ondrejova.cz/cs/novinky/20\\_smlouva-pro-nesezdane-pary](https://www.ondrejova.cz/cs/novinky/20_smlouva-pro-nesezdane-pary).

PELLEFIGUE, Marie. *Mariage et PACS: la nouvelle donne* [online]. LaTribune.cz, janvier 2011. [cit. 4.6.2023]. Dostupné z: <https://www.latribune.fr/vos-finances/impots/donation-succession/20110114trib000592133/mariage-et-pacs-la-nouvelle-donne.html>.

RAMBOUSKOVÁ, Bohdana. *O čem bude hlasovat Poslanecká sněmovna ve 3. čtení aneb jedno manželství, jeden pozměňovák a čtyři úplné ukrajovány* [online]. Jsmefer.cz, 16.2.2024 [cit. 06.03.2024]. Dostupné z: [https://www.jsmefer.cz/hlasovani\\_navrhy\\_treti\\_cteni](https://www.jsmefer.cz/hlasovani_navrhy_treti_cteni).

*Rozdíly mezi manželstvím a registrací* [online]. Jsmefer.cz [cit. 8.2.2024]. Dostupné z: <https://www.jsmefer.cz/rozdily>.

STEIN, Dominik. *PŘEHLEDNĚ: Jaká budou mít stejnopohlavní páry nová práva a jak to bude s adopcí dítěte* [online]. Lidovky.cz [cit. 03.03.2024]. Dostupné z: [https://www.lidovky.cz/domov/manzelstvi-partnerstvi-svazky-pary-stejne-pohlavi-lgbt-novela-zakona.A240228\\_202518\\_ln\\_domov\\_lvot](https://www.lidovky.cz/domov/manzelstvi-partnerstvi-svazky-pary-stejne-pohlavi-lgbt-novela-zakona.A240228_202518_ln_domov_lvot).



Týden.cz. *Ve světě uznává stejnopohlavní sňatky 33 zemí, 14 z nich jsou členské země EU* [online]. Týden.cz, 2023 [cit. 16.2.2024]. Dostupné z: [https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/ve-svete-uznava-stejnopohlavni-snatky-33-zemi-14-z-nich-jsou-clenske-zeme-eu\\_563295.html?showTab=diskutovane](https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/ve-svete-uznava-stejnopohlavni-snatky-33-zemi-14-z-nich-jsou-clenske-zeme-eu_563295.html?showTab=diskutovane).

VOHLÍDALOVÁ, Marta. *Známé neznámé registrované partnerství: statistiky RP v Česku po 14 letech* [online]. Soc.cas.cz, 2020 [cit. 4.2.2024]. Dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/aktualita/zname-nezname-registrovane-partnerstvi-statistiky-rp-v-cesku-po-14-letech>.

Žurnál UP. *Ani praktické, ani oblíbené – už 16 let lze v Česku uzavírat registrované partnerství, zájem ale příliš neroste* [online]. Zurnal.upol.cz, 2022 [cit. 2.2.2024]. Dostupné z: <https://www.zurnal.upol.cz/nc/zprava/clanek/ani-prakticke-ani-oblibene-uz-16-let-lze-v-cesku-uzavirat-registrovane-partnerstvi-zajem-ale-pri/>.

### **3. Seznam použitých právních předpisů**

Arrêté du 28 février 2020 fixant les tarifs réglementés des notaires

Code civil

Constitution de 1946, IVe République

Code de la sécurité sociale

Code du travail

Code général des impôts

Code pénal

Convention du 14 mai 2014 relative à l'indemnisation du chômage

Décret 2012-966 du 20 Aout 2012 relatif à l'enregistrement, rupture et dissolution du PACS

Loi n°99-944 du 15 novembre 1999 relative au pacte civil de solidarité

Loi n° 2007-308 du 5 mars 2007 portant réforme de la protection juridique des majeurs

Loi n° 2016-1547 du 18 novembre 2016 de modernisation de la justice du XXIe siècle

Loi n° 2011-900 du 29 juillet 2011 de finances rectificative pour 2011

Loi du 21 février 2022 visant à réformer l'adoption

Loi n° 2013-404 du 17 mai 2013 ouvrant le mariage aux couples de personnes de même sexe

Ordonnance n° 2022-1292 du 5 octobre 2022 prise en application de l'article 18 de la loi n° 2022-219 du 21 février 2022 visant à réformer l'adoption

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. a ústavního zákona č. 295/2021 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 301/2000 Sb., Zákon o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

#### **4. Seznam použité judikatury**

Arrêt n° 14/01737 du 5 mai 2015

Arrêt CA Paris, n° 11/22934 du 12 septembre 2013

Décision n° 99-419 DC du 9 novembre 1999 concernant la loi relative au pacte civil de solidarité.

Décret n°2006-1806 du 23 décembre 2006 relatif à la déclaration, la modification, la dissolution et la publicité du pacte civil de solidarité.

Décision du 5 juin 2002 (TGI Lille) relative à l'infidélité entre pacsés.

Nález ÚS 670/02 ze dne 7. 12. 2004

#### **5. Seznam ostatních zdrojů**

Sněmovní tisk 276/0

Sněmovní tisk 969/0

## Seznam použitých zkratk

atd. – a tak dále

CC – Code civil

CP – Code pénal

čl. – článek

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

LZPS – Listina základních práv a svobod

MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky

násl. – následující

např. – například

NS ČR – Nejvyšší soud České republiky

odst. – odstavec

OZ – občanský zákoník

PACS – pacte civil de solidarité

písm. – písmeno

pl. ÚS – plénum ústavního soudu

str. – strana

sp. zn. – spisová značka

tj. – to jest

tzv. – takzvaný

ÚS – Ústavní soud

viz – jmenovitě

z franc. – z francouzského

ZRP – zákon o registrovaném partnerství

## Seznam obrázků

Obrázek 1: Vývoj PACS v letech 1999 až 2022 (zdroj: Statista 2023).....	26
Obrázek 2: Vývoj počtu uzavřených PACS mezi páry odlišného pohlaví mezi lety 2000 až 2022 (zdroj: Statista 2023) .....	27
Obrázek 3: Porovnání vývoje počtu uzavřených PACS a manželství mezi lety 2012 a 2022 (zdroj: Insee).....	28
Obrázek 4: Počet uzavřených registrovaných partnerství mezi lety 2006 a 2022 (zdroj: MV ČR) .....	47

## **Porovnávání alternativních forem soužití v České republice a ve Francii**

### **Abstrakt**

Hlavním cílem této diplomové práce je poskytnout podrobný a systematický pohled na jednotlivé druhy alternativních forem soužití ve dvou státech, v České republice a ve Francii, za použití deskriptivní, analytické a srovnávací metody.

Práce je rozdělena na šest částí. První, druhá a třetí část se věnují francouzské právní úpravě. První část představuje francouzský právní řád, jeho liberální přístup k homosexuálním osobám obecně a k jednotlivým alternativním formám soužití. Druhá část podrobně popisuje pakt občanské solidarity, registrované partnerství svého druhu, jeho vývoj v průběhu let a hlavní příčiny vzrůstajícího zájmu francouzské společnosti o jeho uzavření. Obsahuje také krátké porovnání s institutem manželství za účelem úplného pochopení výhod a nevýhod paktu občanské solidarity. Třetí část se zabývá konkubinátem, velmi neformální alternativní formou soužití osob taktéž zakotvenou do francouzského právního řádu.

Následná čtvrtá a pátá část popisuje konzervativní přístup České republiky v průběhu let k alternativním formám soužití a jejich výhody a nevýhody v porovnání s Francií. Poukazuje na rozdělení české společnosti na dvě skupiny, kdy registrovaní partneři mohou oficiálně vstoupit pouze do registrovaného partnerství, což činí hlavní rozdíl oproti francouzské právní úpravě, kde je jim naopak zpřístupněno i manželství. Diplomová práce ovšem poukazuje i na v současné době projednávanou novelu, která si klade za cíl rozšířit práva homosexuálním párům. Od roku 2006, kdy byl přijat zákon o registrovaném partnerství, tak bude Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR poprvé projednávat možnost zakotvení tzv. manželství pro všechny do českého právního řádu.

Poslední část práce otevírá prostor pro diskuzi nad hodnocením obou právních úprav a navrhuje možná řešení k současně projednávané problematice.

**Klíčová slova:** alternativní formy soužití, pakt občanské solidarity, konkubinát.

## **Comparison of alternative forms of cohabitation in the Czech Republic and France**

### **Abstract**

The main objective of this thesis is to provide a detailed and systematic view of different types of alternative forms of cohabitation in two different countries, in the Czech Republic and in France, using descriptive, analytical and comparative methods.

This thesis is divided into six parts. First three parts are focused on French legislation. The first part introduces the French legal order and its liberal approach to homosexuality in general and to various forms of cohabitation. The second part describes in detail the Civil Solidarity Pact, registered partnership of its kind, its development over the years, as well as main reasons of its rising popularity in French society. It also provides a brief comparison with the institution of marriage in order to fully understand the advantages and disadvantages of the Civil Solidarity Pact. The third part of this thesis is concerned with concubinage, a very informal alternative form of cohabitation, also embodied in French legal order.

The following fourth and fifth parts describe the conservative approach of the Czech Republic to various forms of cohabitation over the years and their main advantages and disadvantages in comparison with France. It points to the division of Czech society into two groups on the basis of gender, where registered partners can only officially enter into registered partnership which is the main difference from the French legislation, where they are also allowed to enter into marriage. However, the thesis also points out possible amendments currently being discussed by the Parliament of the Czech Republic which aim to extend the rights of homosexual couples. Since 2006, when the Act of Registered Partnerships was adopted, the possibility of establishing a „marriage for all“ will be discussed for the first time.

The final part opens up space for discussion on the evaluation of both legal regulations. The author comes up with an outline of possible solutions to the currently discussed issues.

**Keywords:** alternative forms of cohabitation, civil solidarity pact, concubinage.